

EUROBAROMETER 61

PUBLIC OPINION IN THE EUROPEAN UNION

SPRING 2004

NATIONAL REPORT

THE NETHERLANDS

The survey was requested and coordinated by the Directorate General Press and Communication.

This report was produced for the European Commission's Representation in The Netherlands

This document does not represent the point of view of the European Commission.
The interpretations and opinions contained in it are solely those of the authors.

Inhoudsopgave		
Inleiding		3
Hoofdstuk 1	Algemene context	4
1.1	Verwachting voor de toekomst	4
1.2	Vertrouwen in verschillende maatschappelijke instituten	5
1.3	Discussiëren	6
1.4	Globalisering	6
1.5	Europa gevoel	8
Hoofdstuk 2	Informatie en Kennis over EU	10
2.1	Kennis	10
2.2	Uitbreiding kennis	10
2.3	Europese Instituten	10
2.4	Stellingen over kennis van de EU	12
2.5	EU Budget	13
2.6	Informatiebronnen	14
2.7	Media aandacht EU	15
Hoofdstuk 3	Betekenis en rol van de Europese Unie	16
3.1	Lidmaatschap van de EU	16
3.2	Imago van de EU	17
3.3	Persoonlijke betekenis van de EU	17
3.4	Stellingen over de betekenis van de EU	18
3.5	Snelheid Europese constructie en Rol EU over vijf jaar	19
3.6	Europa Vrees	20
3.7	Belangrijkste issues in Nederland en de mogelijke rol van de EU	21
Hoofdstuk 4	Beleid en besluitvorming van de Europese Unie	25
4.1	Beleid	24
4.2	Buitenlands beleid	26
4.3	Europese Defensie	27
4.4	Voorzitterschap	27
4.5	Veto	27
4.6	Stemverdeling	28
4.7	Democratie	28
4.8	Opkomst bij verkiezingen	29
4.9	Redenen om te stemmen	29
4.10	Focus van de verkiezingen	30
4.11	Opkomst verhogende middelen	31
4.12	Informatie over het Europees Parlement	32
4.13	Effect van beslissingen	33
4.14	Belang van het Europees Parlement	33
Conclusie		36
Bijlage:	‘Key Indicators – European Comparison’	

Inleiding

De Eurobarometer wordt uitgevoerd in opdracht van het Directoraat Generaal van Pers en Communicatie van de Europese Commissie. Eurobarometer 61 beschrijft de publieke opinie gebaseerd op interviews met in totaal 16,216 mensen uit de Lidstaten van de Europese Unie tussen 20 Februari en 28 Maart 2004. Dit verslag analyseert de resultaten voor Nederland.

Het eerste hoofdstuk beschrijft de context, met daarin de verwachting van de respondenten voor de toekomst, het vertrouwen dat er bestaat in diverse maatschappelijke instituten, reacties op globalisering, het Europa gevoel en de frequentie van politieke discussie.

Hoofdstuk twee schetst vervolgens de bestaande algemene kennis van Nederlanders over de Europese Unie, de manier waarop men aan informatie komt en de mate van media aandacht.

Hoofdstuk drie gaat verder in op de betekenis van de Europese Unie voor Nederlanders en schetst hoe Nederlanders de verdere ontwikkeling van de Europese Unie zien en welke angsten zij hier bij hebben. Dit hoofdstuk koppelt ook de belangrijkste zaken die volgens de ondervraagden in Nederland op dit moment spelen aan de rol die de EU hierin vervult of zou kunnen vervullen.

Het laatste hoofdstuk gaat verder in op verschillende beleidsterreinen van de Unie en op de besluitvormingsprocessen, democratie en allerlei aspecten van de verkiezingen voor het Europees Parlement.

Tenslotte geeft de conclusie nog eens een samenvatting van de belangrijkste resultaten van deze Eurobarometer.

De antwoorden van de Nederlandse respondenten zijn vergeleken op opmerkelijke verschillen met het gemiddelde van de 15 Lidstaten van de Europese Unie op het moment van interviewen. Als er sprake is van het Europese gemiddelde, wordt dus het EU-15 gemiddelde bedoeld. In sommige gevallen wordt ook een specifieke vergelijking met de huidige EU-25 gemaakt, in dat geval staat dit expliciet vermeld. Ook zijn significante sociale of demografische verschillen binnen de antwoorden van de groep Nederlandse respondenten onderling opgenomen in het verslag. In Nederland zijn de interviews afgenomen door Intomart bij 1044 mensen uit een breed maatschappelijk kader. De respondenten komen uit diverse bevolkings-, beroeps-, en leeftijdsgroepen, uit verschillende delen van Nederland uit zowel dorp als stad en hebben uiteenlopende politieke voorkeuren en een gevarieerd studieniveau.

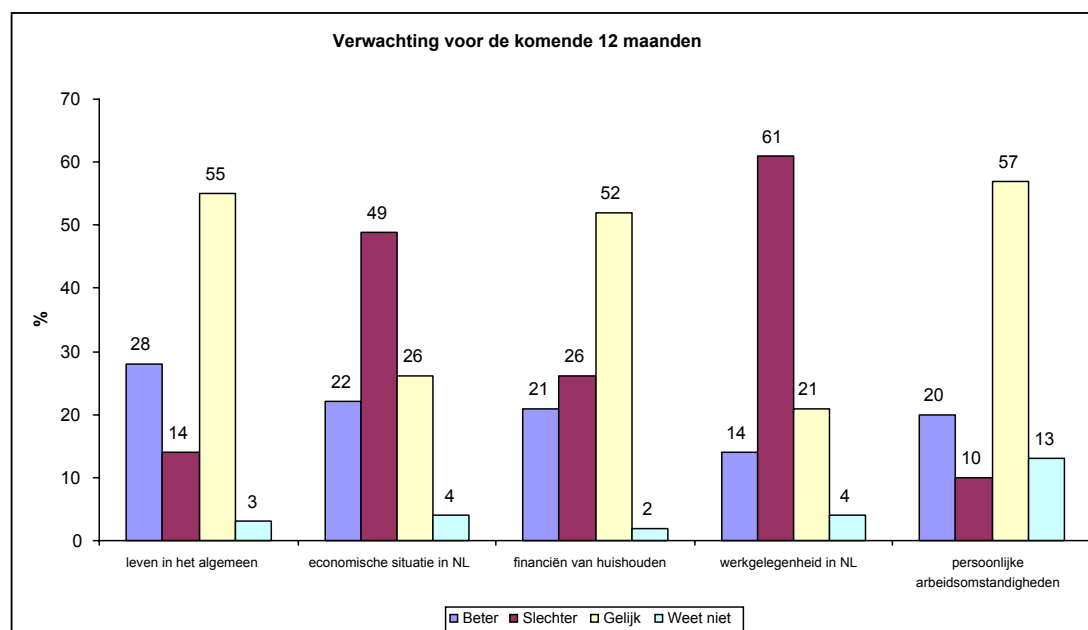
Aangezien er bij de gestelde vragen soms meerdere antwoorden mogelijk waren, tellen de percentages soms op tot meer dan 100%. Soms tellen ze niet op tot 100% omdat mensen niet wisten wat ze moesten antwoorden.

1.1 Verwachting voor de toekomst

Uit Figuur 1.1 is voor een aantal onderwerpen de verwachting van de Nederlanders voor de komende twaalf maanden af te lezen. Hoewel de helft van de ondervraagden (49%) verwacht dat de economische situatie in Nederland de komende twaalf maanden zal verslechteren, denkt eveneens de helft dat de financiële situatie van het eigen huishouden niet zal veranderen (51%). Daarentegen denkt 22% dat de economie in Nederland weer zal aantrekken en 21% dat de persoonlijke financiële situatie ook zal verbeteren.

61% van de ondervraagden voorspelt een verslechtering van de algemene werkgelegenheidssituatie in Nederland. De Nederlander is daarmee pessimistischer dan het Europees gemiddelde van 48%. Hierbij valt op dat vervolgens maar 10% verwacht dat de persoonlijke werkomstandigheden zullen verslechteren en dat 57% denkt dat er wat dat betreft niets zal veranderen. Volgens 14% van de respondenten zal het over twaalf maanden beter gesteld zijn met de werkgelegenheid in Nederland, daarmee wel overeenkomend met een Europees gemiddelde van 15%. 20% denkt dat de persoonlijke arbeidsomstandigheden zullen verbeteren het komende jaar.

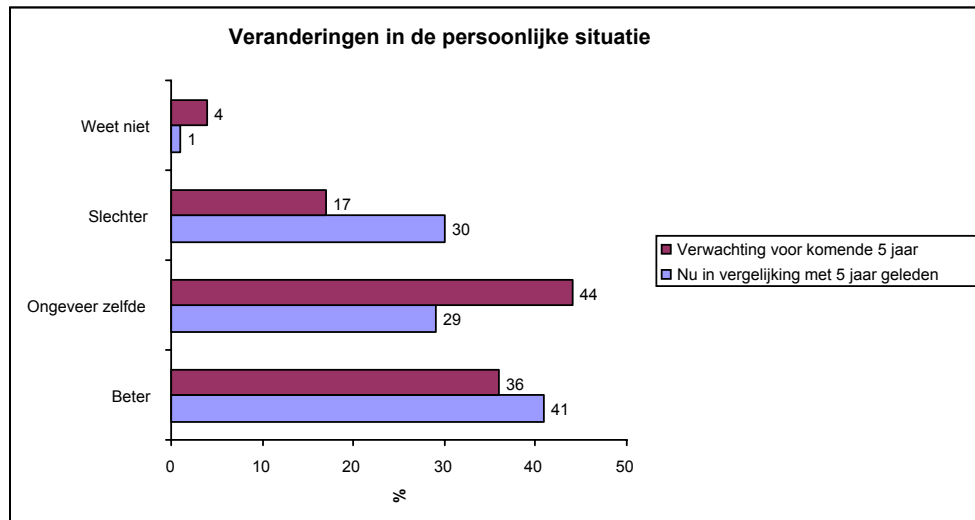
Er is in Nederland de afgelopen maanden veel gesproken over de stagnerende economie en de gestegen werkloosheidscijfers. Beide fenomenen werkten duidelijk door in de algemene voorspellingen voor de komende twaalf maanden van de respondenten. Wel valt op dat de verwachtingen voor met name de economische situatie minder somber zijn dan een half jaar geleden tijdens het vorige Eurobarometer onderzoek (Eurobarometer 60.1) toen nog 62% een verslechtering voorspelde. Tegelijkertijd valt op dat zodra een voorspelling voor de persoonlijke omstandigheden moet worden gedaan, dat de situatie minder somber wordt ingezien.

Figuur 1.1

Wanneer de respondenten hun situatie nu met die van vijf jaar geleden vergelijken, is 41% van mening dat deze is verbeterd, 29% dat deze hetzelfde is gebleven en 30% dat deze is

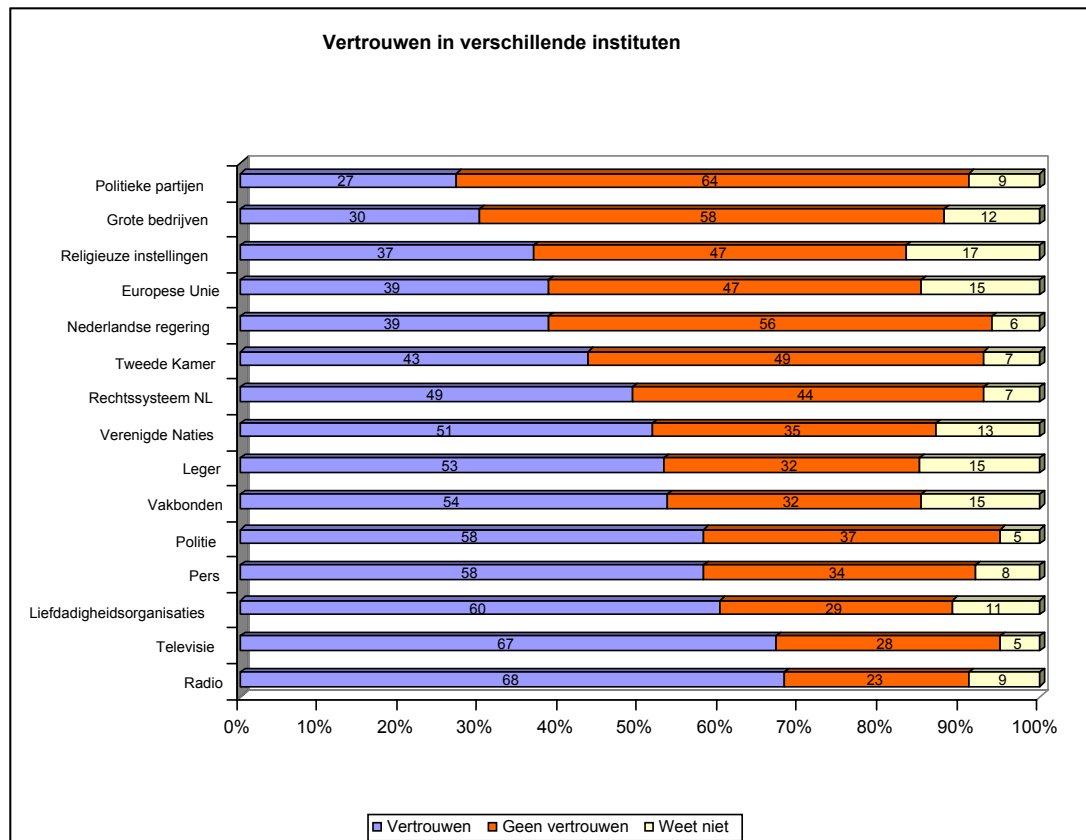
verslechterd. In de loop van de komende vijf jaar verwacht 36% een verbetering, 44% geen verandering en 17% een verslechtering (Figuur 1.2).

Figuur 1.2

1.2 Vertrouwen in verschillende instituten

Wat betreft het vertrouwen van de respondenten in verschillende maatschappelijke instituten, valt een aantal zaken op (Figuur 1.3). Nederlanders zijn duidelijk eerder geneigd om vakbonden te vertrouwen (54%) dan de rest van Europa (36%). Nederland (67%) vormt met Finland (72%) en Ierland (74%) de top drie van Europa wat betreft het vertrouwen in Televisie. Ook bij Radio (68% - tegen 63% Europees) en Pers (58% - tegen 46% Europees) neigt men eerder naar vertrouwen. De Nederlandse respondenten zitten daarentegen iets lager wat betreft het vertrouwen in het Leger (53% - tegen 63% Europees) en de Politie (58% - tegen 65%). 37% van de Nederlandse respondenten zegt zelfs de politie eerder niet te vertrouwen en is daarmee na België (44%) en Frankrijk (41%) het meest uitgesproken. Met 64% zijn de Nederlandse respondenten terughoudender dan het Europese gemiddelde (76%) wat betreft het wantrouwen van politieke partijen.

Figuur 1.3

1.3 Discussiëren

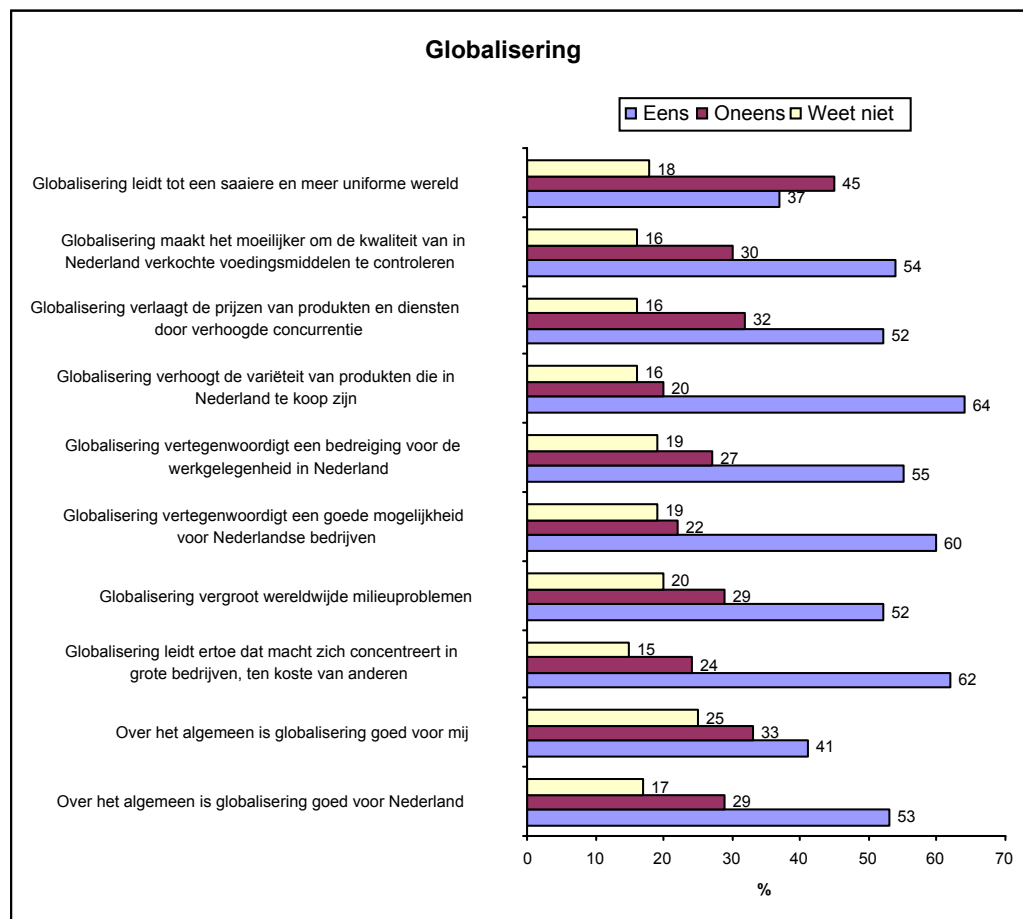
Van de respondenten geeft 13% aan vaak discussies over politieke zaken te voeren in het bijzijn van vrienden. 65% doet dit af en toe en 22% zegt dit nooit doen. Als Nederlanders een sterke opinie over iets hebben, dan probeert 16% vaak en 57% af en toe om vrienden, familie of collega's hiervan te overtuigen. Daarmee is de Nederlandse burger met 73% degene die in Europa het meest zijn omgeving vaak of af en toe deelgenoot probeert te maken van zijn mening.

1.4 Globalisering

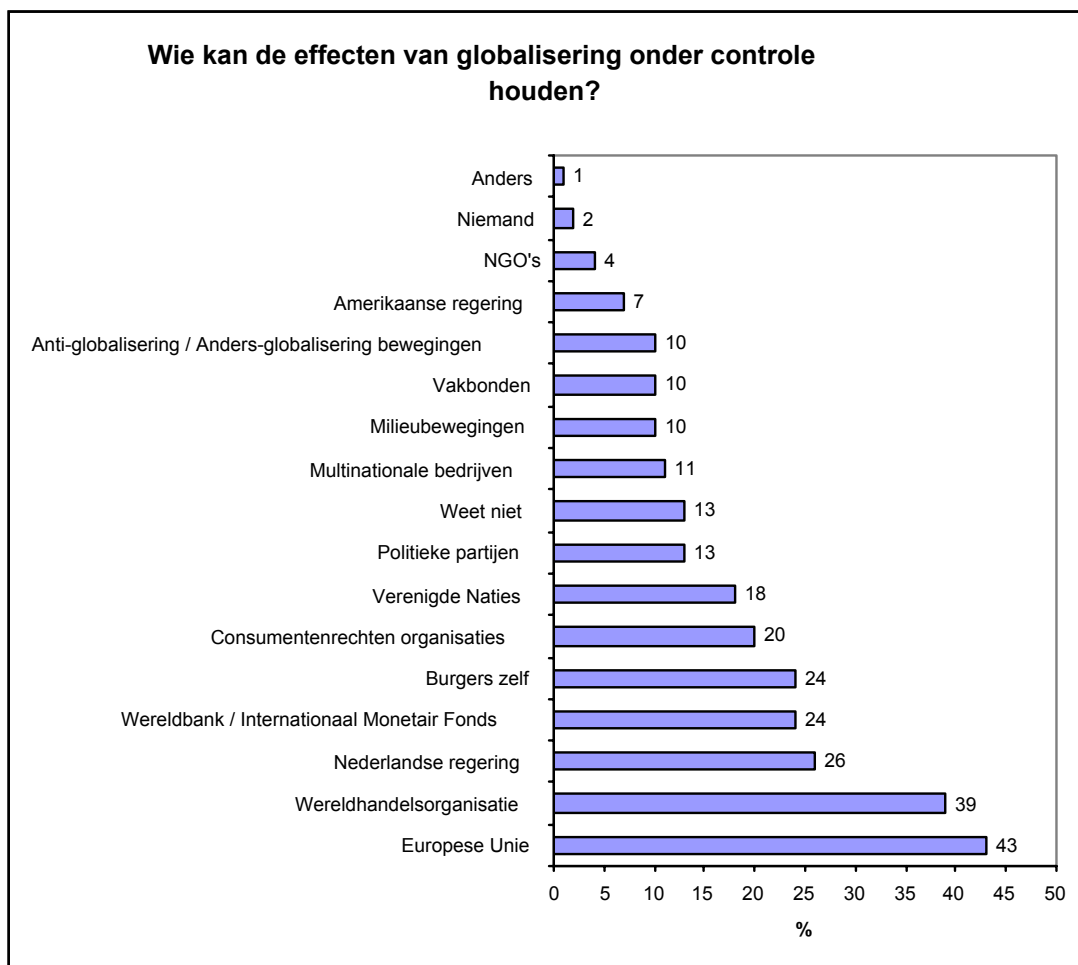
Figuur 1.4 illustreert de mening van de Nederlandse respondenten over het fenomeen globalisering. Meer dan de helft van de Nederlanders (53%) ziet globalisering als een goed iets voor Nederland, terwijl het Europese gemiddelde op 39% ligt. Globalisering is volgens 41% ook goed voor henzelf, 33% is het daar niet mee eens en 25% weet het niet. Van de respondenten vindt 62% dat globalisering er toe leidt dat macht geconcentreerd wordt bij grote bedrijven ten koste van anderen en volgens iets meer dan de helft (52%) worden globale milieuproblemen eveneens vergroot. Globalisering zou volgens 52% van de ondervraagden ook de controle op de kwaliteit van de voedingsmiddelen in Nederland bemoeilijken. Hoewel globalisering door 55% van de respondenten daarnaast gezien wordt als een bedreiging voor de Nederlandse werkgelegenheid, ziet 60% het eveneens als een goede kans voor Nederlandse bedrijven.

Gevraagd naar wie of wat het meeste vertrouwen geniet om de effecten van globalisering onder controle te houden (Figuur 1.5), geeft maar liefst 43% de Europese Unie aan. Nederland zit daarmee het hoogst van de EU (gemiddeld 27%). Opvallend is voorts het grote vertrouwen

dat Nederlanders hebben in de Wereldhandelsorganisatie. Met 39% is ook dat het hoogste percentage van Europa, waar gemiddeld maar 17% dit vertrouwen heeft. Ook met het vertrouwen in de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds (24%), steekt Nederland ver uit boven het Europees gemiddelde (10%). De Nederlanders hebben in dit opzicht minder vertrouwen in milieugroeperingen (10% - tegen 16% Europees) en Consumentenrechten organisaties (20% - tegen 26% Europees).

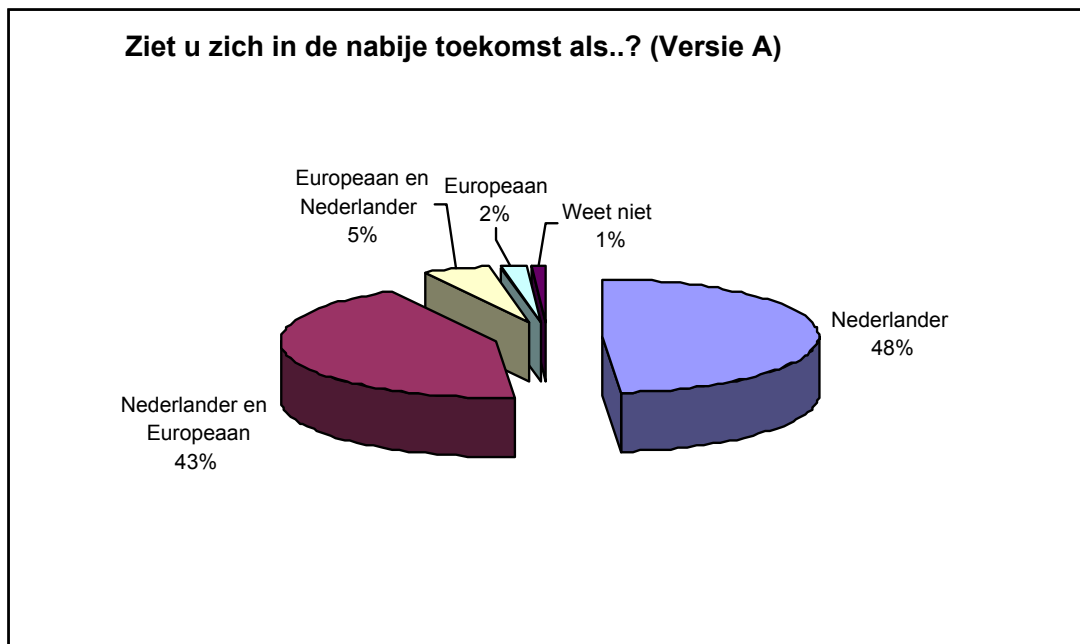
Figuur 1.4 – U heeft misschien gehoord van globalisering, de in het algemeen steeds grotere openheid van alle economieën die leidt tot de vorming van een wereldwijde markt. Kunt u aangeven of u het eerder eens of oneens bent met elk van de volgende stellingen?

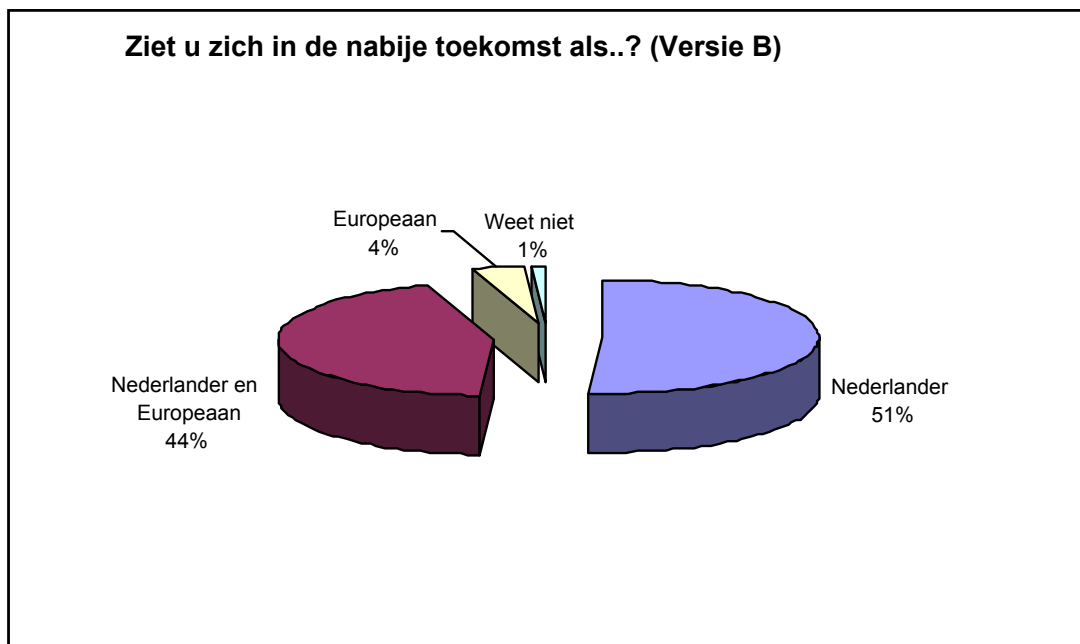
Figuur 1.5 – Wie uit deze lijst vertrouwt u het meeste om de effecten van globalisering onder controle te houden?

1.5 Europa gevoel

Voor de vraag naar het nationaliteitsgevoel werd de groep ondervraagd in twee delen gesplitst, de ene kreeg vier mogelijkheden, de ander drie (zie figuren 1.6 en 1.7). Bij een keuze uit drie (Nederlander, Nederlander en Europeaan, Europeaan – Fig. 1.7) kiest een iets grotere groep (51%) voor het ‘alléén Nederlander’ gevoel dan wanneer er nog een vierde keus is (Europeaan en Nederlander – Fig. 1.6). Uit Figuur 7 blijkt ook dat 44% van de respondenten zich in de nabije toekomst als Nederlander en Europeaan ziet. Dat is onder het Europees gemiddelde van 50%. Ook tekent zich een verschil af in de antwoorden van mannen en vrouwen. Bij Versie A bijvoorbeeld kiest 55% van de vrouwen voor alléén Nederlander en 40% voor Nederlander én Europeaan, terwijl 42% van de mannelijke ondervraagden zichzelf als alléén Nederlander ziet en een grotere groep, 48%, als Nederlander én Europeaan.

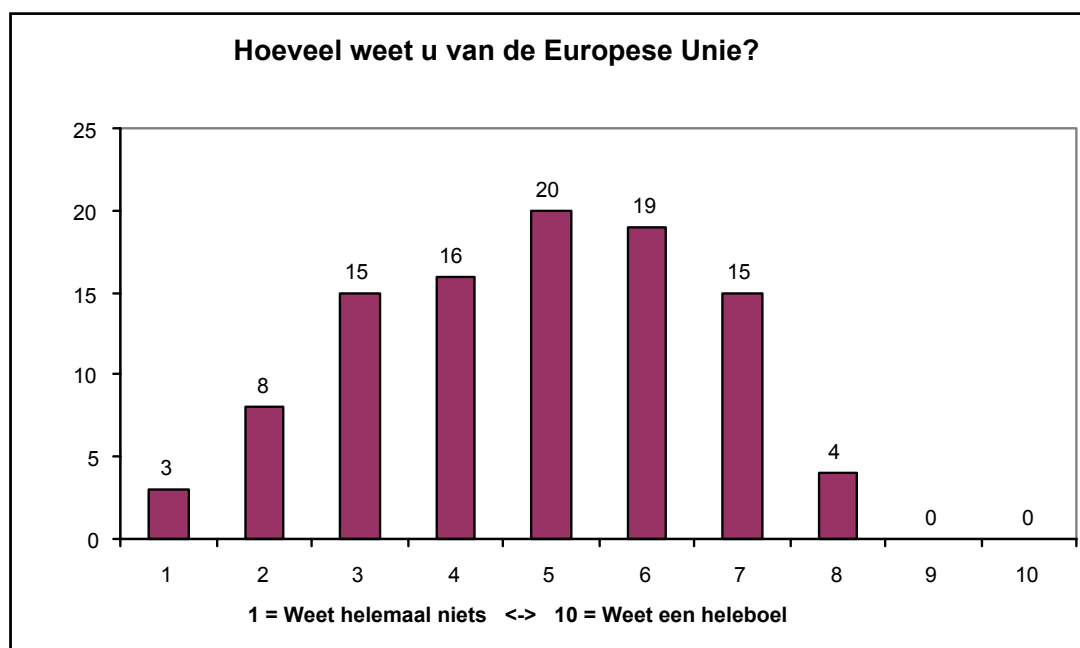
Figuur 1.6

Figuur 1.7

2.1 Kennis

Figuur 2.1 laat zien dat 41% van de respondenten aangeeft geen tot weinig kennis te hebben over de EU, haar beleid en de verschillende instituten (1-4 op een schaal van tien), 39% in het midden zit (5 en 6) en 19% enige kennis bezit (7 en 8). Geen van de ondervraagden denkt echt veel te weten over de EU (9 en 10, allebei 0%).

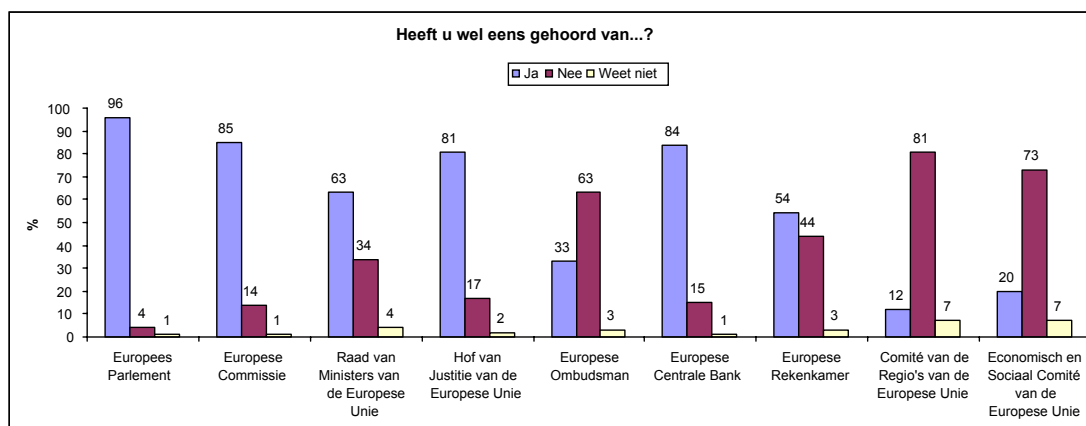
Figuur 2.1

2.2 Uitbreiding kennis

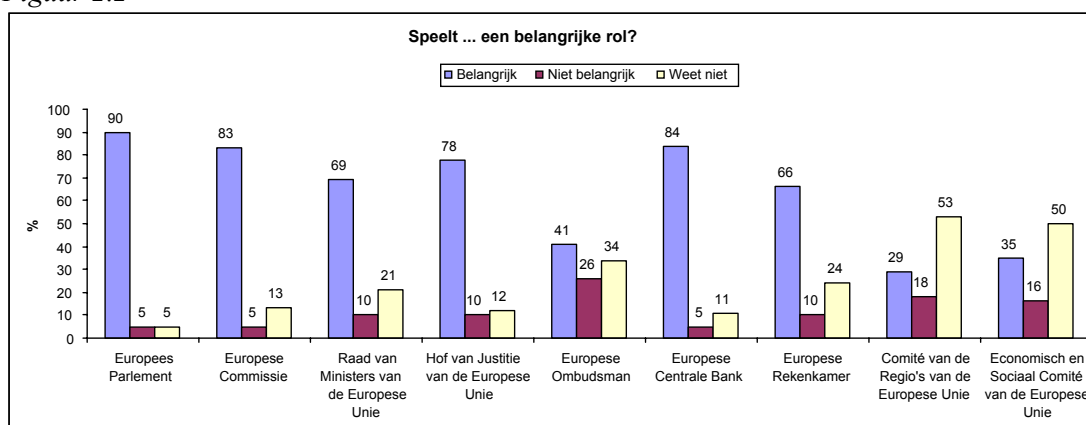
De Europese Unie is afgelopen Mei uitgebreid met tien nieuwe lidstaten. In de aanloop naar de uitbreiding heeft 50% aangegeven het gevoel te hebben niet goed en 9% helemaal niet goed geïnformeerd te zijn hierover. Aan de andere kant voelde 36% zich wel goed geïnformeerd en 4% zeer goed geïnformeerd. Deze Nederlandse verdeling van ongeveer 60% niet goed tegen 40% wel goed, verschilt iets van het Europees gemiddelde van ongeveer 70% niet goed tegen 30% wel goed. Overigens valt op dat terwijl 51% van de Nederlandse mannen denkt heel goed of goed geïnformeerd te zijn, slechts 31% van de vrouwen deze mening over zichzelf is toegedaan.

2.3 Europese Instituten

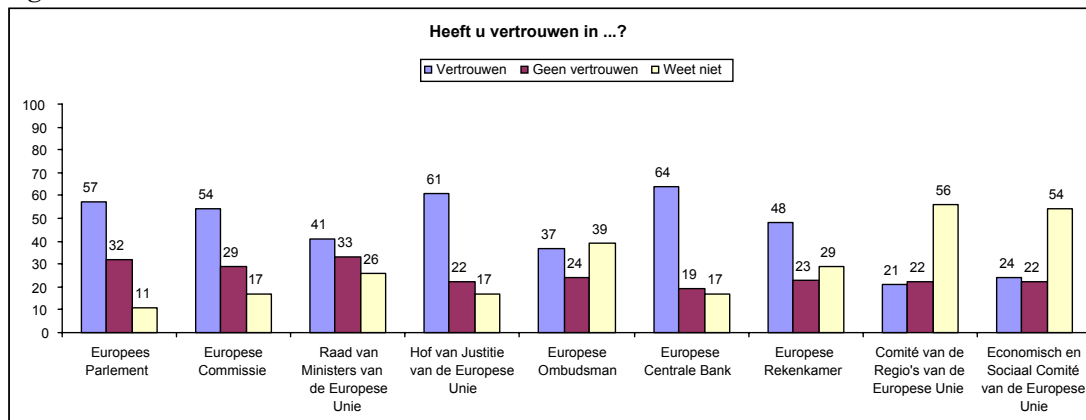
Deze paragraaf analyseert in hoeverre de Nederlandse respondenten in de eerste plaats bekend zijn met de verschillende Europese instituten (Fig. 2.2) en, in de tweede en derde plaats, of men denkt dat ze een belangrijke rol vervullen of niet (Fig. 2.3) en of men geneigd is ze te vertrouwen of niet (Fig. 2.4).

Figuur 2.2

Figuur 2.3

Figuur 2.4

Figuur 2.2 laat onder andere zien dat 96% van de Nederlanders wel eens gehoord heeft van het Europees Parlement en 85% wel eens van de Europese Commissie. Figuur 2.3 toont vervolgens dat achtereenvolgens 90% en 83% meent dat ze een belangrijke rol vervullen binnen de EU. Dat is voor allebei de hoogste score van de EU, waar het gemiddelde op respectievelijk 81% en 73% ligt. Uit figuur 2.4 blijkt dat uiteindelijk 57% en 54% ook vertrouwen heeft in het Parlement en de Commissie. Daarmee wordt het Europese gemiddelde van 54% en 47% wel weer genaderd. Hierbij valt aan te tekenen dat er een verband lijkt te zijn tussen het aantal jaren dat een respondent onderwijs heeft genoten en het vertrouwen dat deze heeft in de Europese Commissie. Van de groep met minder dan 15 jaar onderwijs spreekt 46% vertrouwen uit in de Commissie, tussen 16 en 19 jaar onderwijs is dat 50%, bij meer dan 20 jaar 57% en van de respondenten die nog studeren zegt 72% de Commissie te vertrouwen.

84% van de Nederlandse ondervraagden geeft aan wel gehoord te hebben van de Europese Centrale Bank, eenzelfde deel denkt tevens dat deze een belangrijke rol vervult en 64% heeft ook vertrouwen in de ECB. Het feit dat deze cijfers boven het Europees gemiddelde liggen (respectievelijk 74%, 71% en 46%) is waarschijnlijk voor rekening van de Nederlander Wim Duisenberg die lange tijd aan het hoofd stond van de Bank waardoor er in Nederland relatief veel aandacht voor is geweest.

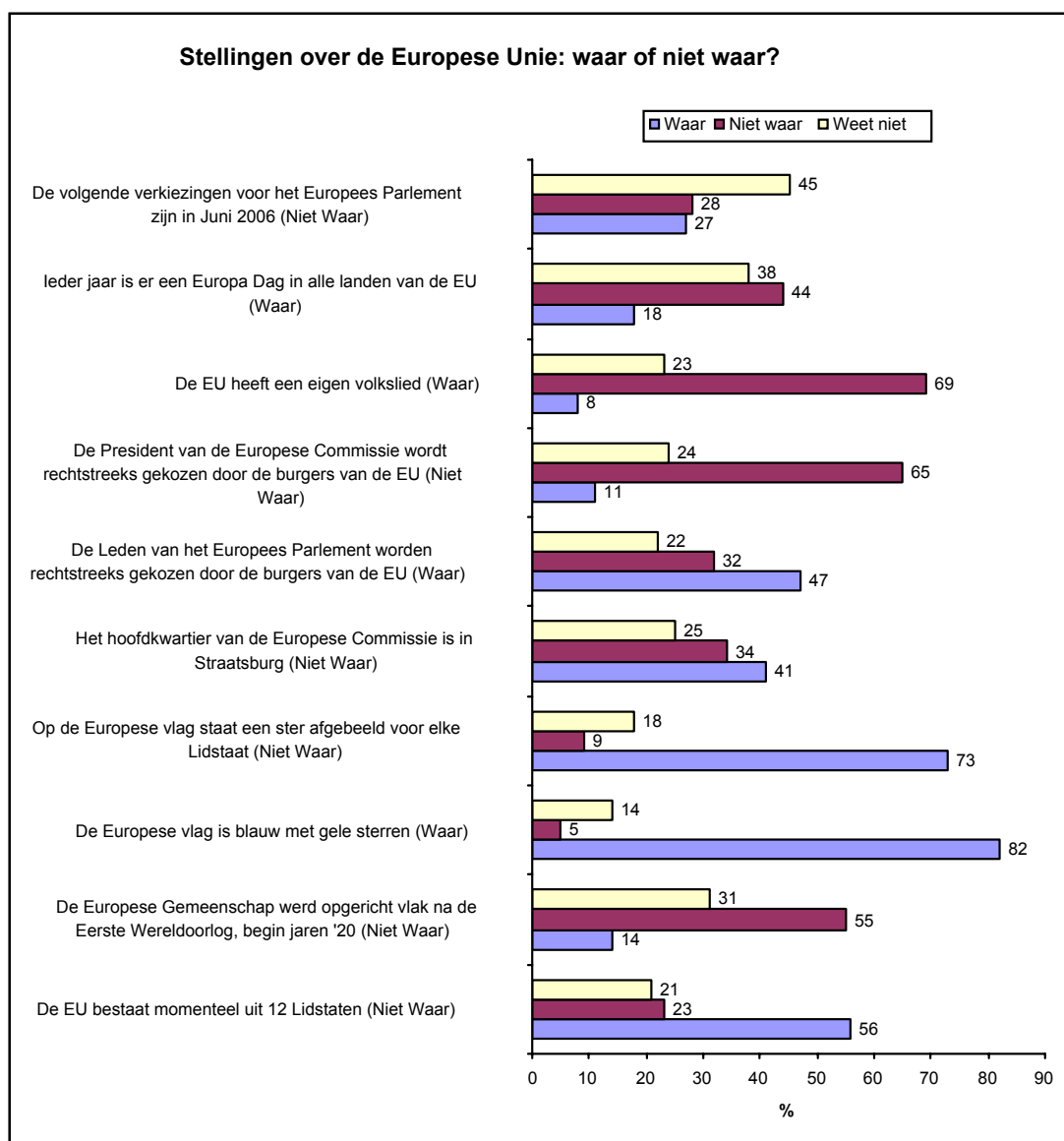
Nederlanders zijn van alle Europeanen het minst op de hoogte van het bestaan van zowel het Comité van de Regio's (12% tegen 29% Europees) als van het Economisch en Sociaal Comité (20% tegen 37% Europees). Gevolg hiervan is dat Nederland ook bij de laagste drie landen van Europa behoort die de twee instanties een belangrijke rol toedichten (29% en 35% tegen 36% en 42% Europees) of er vertrouwen in hebben (21% en 24% tegen 26% en 29% Europees).

2.4 Stellingen over kennis van de EU

Figuur 2.5 laat de antwoorden zien van de Nederlandse respondenten op een aantal stellingen over de Europese Unie. Het valt op dat maar liefst 56% (hoogste van Europa) desgevraagd denkt dat de EU bestaat uit 12 Lidstaten (terwijl het er 15 waren op het moment van vragen). Het Europees gemiddelde bij deze stelling was 47%.

Slechts 8% van de ondervraagden in Nederland is van mening dat de Europese Unie een eigen volkslied heeft, terwijl gemiddeld 25% van Europa weet dat dit wel zo is. Ook weet maar 18% dat er elk jaar een Europa Dag is in alle Lidstaten, tegen een Europees gemiddelde van 34%. Dat de Europese vlag blauw is met gele sterren weet 82% van de Nederlanders, maar driekwart denkt daarbij wel dat er voor elke Lidstaat een ster op de vlag staat.

Minder dan de helft van de Nederlandse ondervraagden denkt dat de Leden van het Europees Parlement rechtstreeks door de EU burgers gekozen worden. 65% weet wel dat het niet waar is dat de President van de Europese Commissie rechtstreeks door de burgers gekozen wordt.

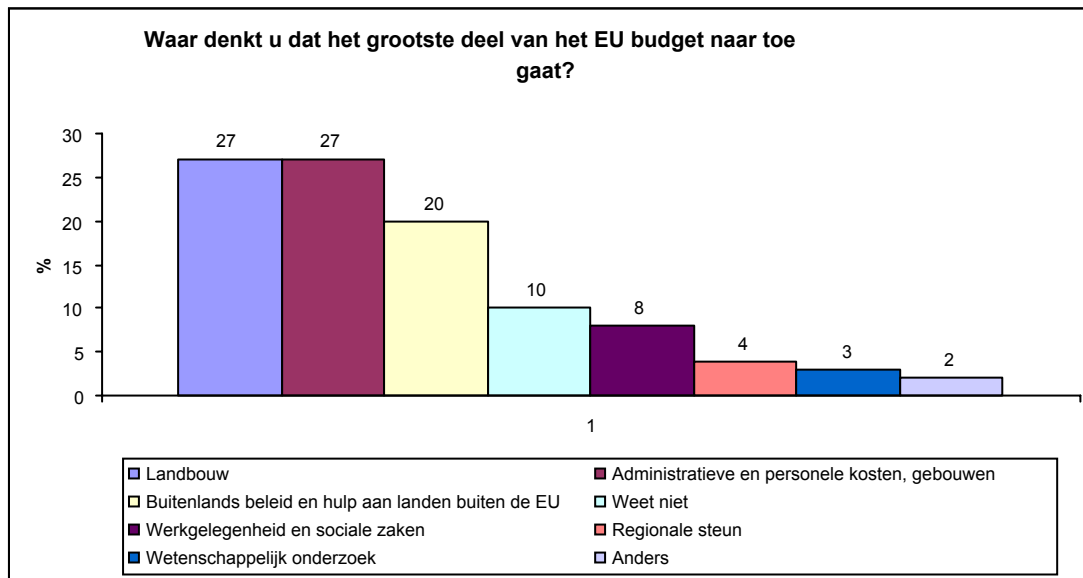

Figuur 2.5

2.5 EU Budget

Figuur 2.6 geeft inzicht in waar de Nederlandse respondenten denken dat het grootste deel van het EU budget aan wordt uitgegeven. Direct valt op dat 27% de Landbouw noemt. Na Zweden en Denemarken zit Nederland hiermee het verst boven het Europees gemiddelde van 14%. De publieke discussie in Nederland over de Europese landbouwsubsidies zal hier zeker mee te maken hebben. Overigens zien we hier een aanzienlijk verschil tussen wat mannen en vrouwen denken. 37% van de mannen noemt landbouw, tegenover 17% van de vrouwen. Een ander element dat sterk vertegenwoordigd is in de publieke discussie over Europa in Nederland is de Europese bureaucratie en haar vermeende riante salarissen. 27% noemt daarom waarschijnlijk ook administratieve en personele lasten als grootste kostenpost. Dat is overigens overeenkomstig het Europees gemiddelde van 24%. Een vijfde deel denkt dat het Europees geld voornamelijk aan buitenlands beleid en hulp aan landen buiten de EU wordt besteed, tegen een Europees gemiddelde van 14%. Hier denken de Nederlandse vrouwen (25%) eerder aan dan mannen (15%). 4% van de Nederlanders ziet regionale hulp als belangrijkste EU kostenpost, terwijl 10% van Europa er zo over denkt. Dit lage percentage

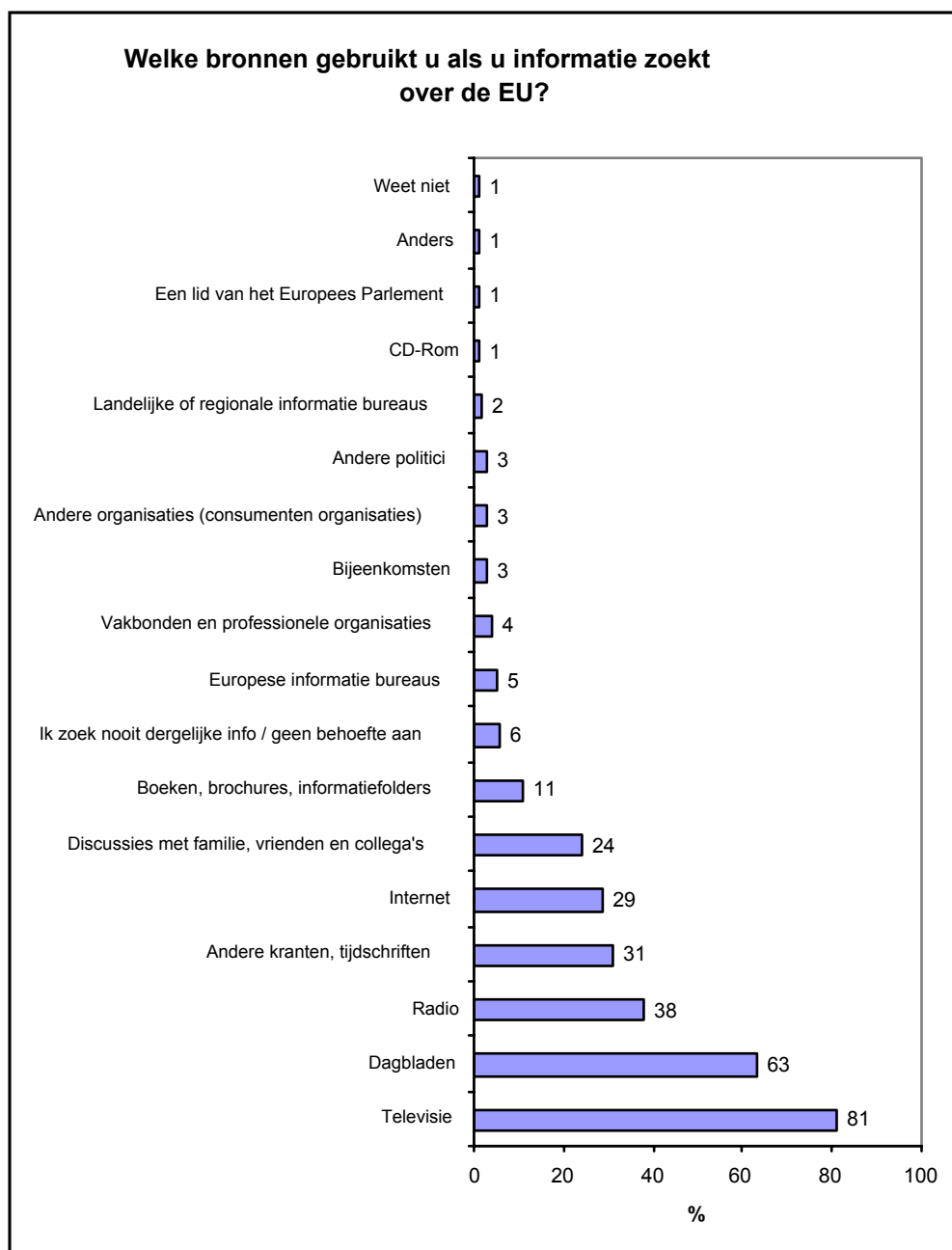
stemt overeen met het feit dat de Nederlanders het minst bekend zijn met bijvoorbeeld het Comité van de Regio's (zie figuur 2.2).

Figuur 2.6

2.6 Informatiebronnen

Voor informatie over de Europese Unie (Figuur 2.7), maakt 81% van de ondervraagden in de eerste plaats gebruik van de televisie. Daarnaast wordt door 63% ook de dagelijkse krant genoemd als informatiebron. Nederlanders lopen voorop in Europa wat het gebruik van internet betreft om informatie te vergaren over de Europese Unie. 29% zegt dit medium te hanteren, tegenover 16% in Europa. De grote toename in Nederland het afgelopen jaar van breedband aansluitingen voor snel internetten zou de drempel om iets op het internet op te zoeken verlaagd kunnen hebben.

Figuur 2.7

2.7 Media aandacht EU

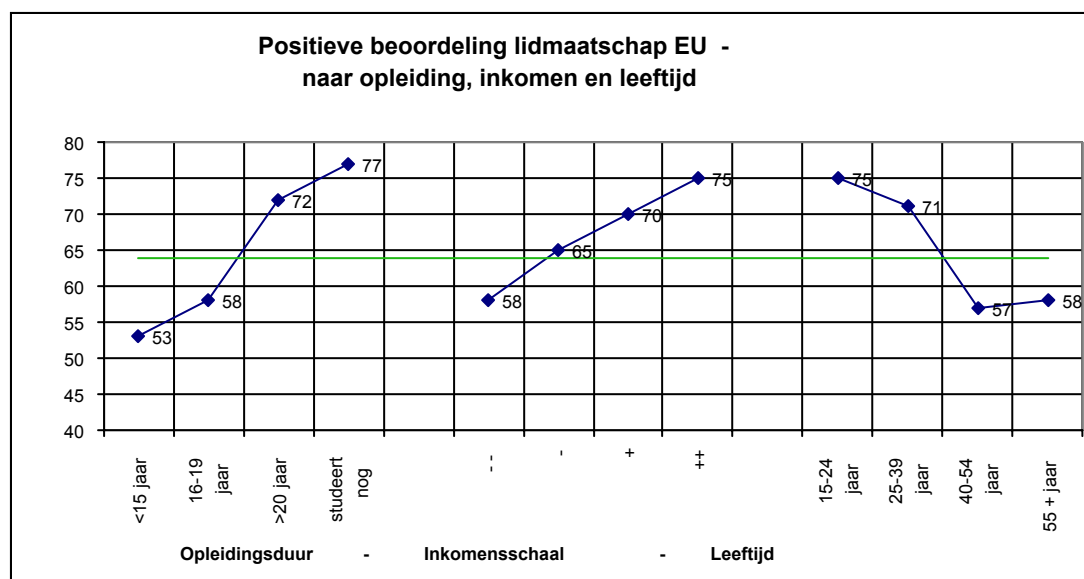
In het algemeen denkt 53% van de Nederlandse ondervraagden dat de nationale media te weinig aandacht geven aan de Europese Unie, hetgeen het hoogste percentage is van de EU Lidstaten (42%). 36% vindt het ongeveer goed en 2% te veel. Voorts denkt 24% dat de Europese Unie te positief in het daglicht wordt gesteld door de media, 42% denkt dat dit objectief gebeurt en 17% meent dat het te negatief is. 18% heeft hierover geen mening.

Hoofdstuk 3 Betekenis en rol van de Europese Unie

Dit hoofdstuk bevat een verdere analyse van de rol en betekenis die de Nederlandse respondenten aan de Europese Unie toedichten en welke Europese angsten er eventueel leven.

3.1 Lidmaatschap van de EU

Nederlanders staan overwegend positief tegenover het lidmaatschap van de Europese Unie. Net als in Spanje denkt 64% dat lidmaatschap een goed iets is. Alléén Luxemburg (75%), Ierland en Griekenland (72%) zijn positiever. Het gemiddelde van de EU-15 ligt op 48% en van de tien nieuwe lidstaten op 43%. 12% van de Nederlandse respondenten denkt dat het Lidmaatschap iets slechts is en 21% geen van beiden. Figuur 3.1 laat zien dat er duidelijke verschillen zijn als er naar demografische en sociale verschillen van de respondenten onderling gekeken wordt. Op basis van de opleiding van de respondenten is een lineair verband aan te brengen tussen het aantal jaren dat een respondent onderwijs heeft genoten en de mate waarin het lidmaatschap van de EU als een goed iets wordt gezien. Hoe minder jaren opleiding, hoe minder frequent het lidmaatschap als positief wordt beoordeeld. Van de ondervraagden die minder dan 15 jaren onderwezen zijn zegt 53% het lidmaatschap positief te vinden, tussen de 16 en 19 jaar is dit 58% en meer dan 20 jaar opleiding geeft een gemiddelde van 72%. Respondenten die nog studeren zijn met 77% het meest positief. Wat betreft de plaats van de respondenten op de inkomensschaal lijkt er een zelfde verband te zijn. Hoe hoger het inkomen van de respondent is, hoe eerder deze een positief oordeel velt. Het opmerkelijkste beeld echter, geeft de verdeling naar leeftijd. Met name de twintigers en dertigers oordelen positief, terwijl de veertigers, vijftigers en ouder opvallend terughoudender zijn hierin. Dat juist deze naoorlogse generaties minder snel positief zijn is opvallend omdat zij juist de welvaart, stabiliteit en vrede, die voor een groot deel te danken is aan de Europese eenwording, hebben kunnen zien groeien. De twintigers en dertigers lijken met hun positieve beoordeling vertrouwen in de toekomst van de EU door te laten klinken. Een andere reden voor de hogere percentages kan zijn dat de jongere generaties een meer internationale oriëntatie hebben.

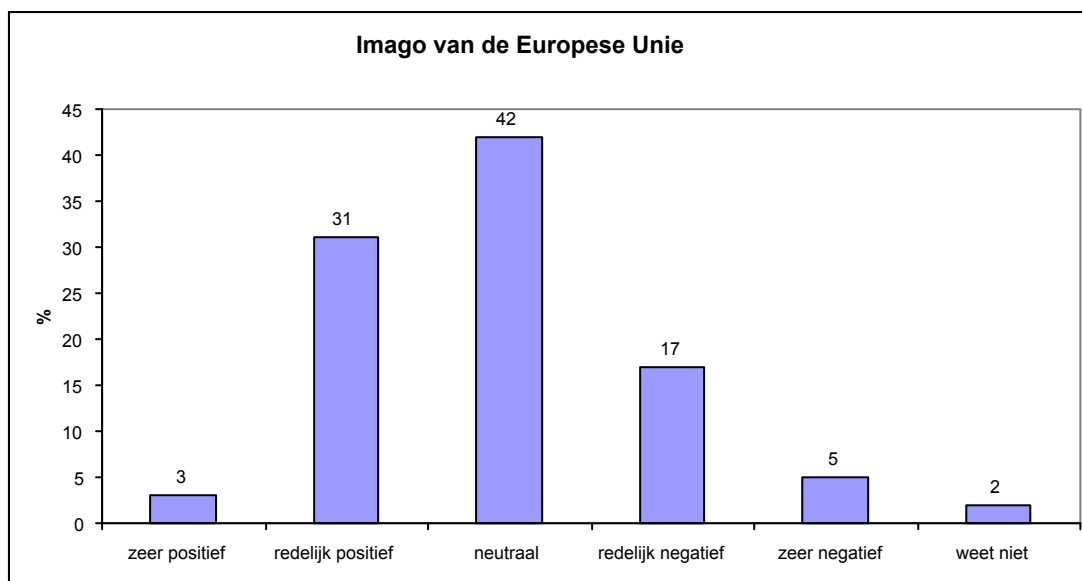

Figuur 3.1 – Gemiddeld 64% van de Nederlandse respondenten vindt het Nederlandse lidmaatschap van de EU iets goeds (zie de trendlijn). Er bestaan echter significante socio-demografische verschillen.

Gevraagd naar het opmaken van de balans van het Nederlandse lidmaatschap van de EU tot dusver, zegt 55% dat Nederland heeft geprofiteerd, 33% niet geprofiteerd en 13% weet het niet. Dat ligt boven het iets voorzichtigere Europese gemiddelde van 47% wel, 35% niet en 18% weet niet. Bij de leeftijdsverdeling valt ook hier weer op dat zelfs minder dan de helft (46%) van de ondervraagden van 55 jaar of ouder, van mening is dat Nederland over het algemeen geprofiteerd heeft van het EU lidmaatschap, tegenover 69% van de groep tussen 15 en 24 jaar die voor Nederlands profijt kiest.

3.2 Imago van de EU

Wat betreft het imago van de EU is Nederland wat voorzichtiger. Figuur 3.2 toont dat 3% van de Nederlandse respondenten vindt dat de Europese Unie een zeer positief, 31% een redelijk positief en 42% een neutraal beeld oproept. Dit neutrale beeld is in Nederland het hoogste van Europa, waar men eerder geneigd is uit te spreken dat de EU een zeer positief of redelijk positief (7% en 36%) beeld oproept, dan neutraal (32%). Vrij negatief, noemt 17% van de Nederlanders het imago van de EU (tegen 15% Europees) en 5% geeft zeer negatief aan (tegen 4 % Europees).

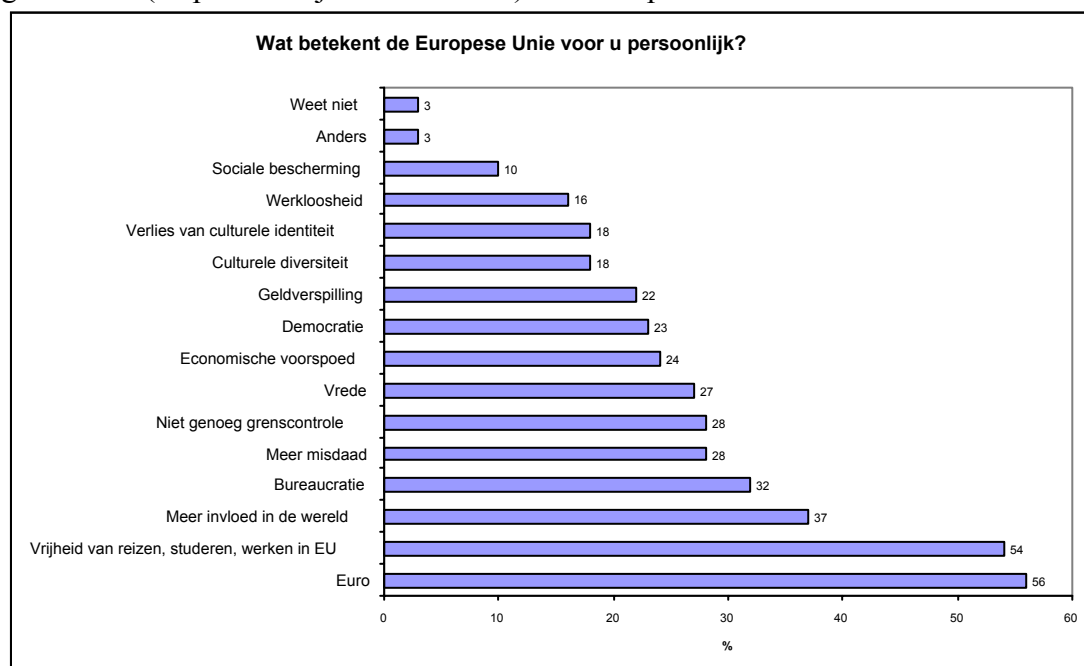

Figuur 3.2

3.3 Persoonlijke betekenis van de EU

Figuur 3.3 verduidelijkt wat de Europese Unie persoonlijk voor de ondervraagden betekent. De euro (56%) scoort het hoogst, gevolgd door de vrijheid om te reizen, studeren en werken in de EU (54%). Dit wordt met name door managers en studenten aangehaald (66% en 72%). Nederlanders denken minder snel aan culturele diversiteit wanneer het de EU betreft (18% tegen 28% in Europa). Opvallend hierbij is dat met name managers (33%) en werklozen (34%) veel de culturele diversiteit noemen, terwijl studenten dat in veel mindere mate doen (16%). De vrijheid om te werken, studeren en reizen in de EU lijkt voor de studenten dus maar in geringe mate samen te hangen met culturele diversiteit. Opvallend is dat Nederland met 37% meer dan de rest van Europa (28%) denkt aan een sterkere stem in de wereld. Bureaucratie wordt met 32% ook vaak genoemd. Meer misdaad en niet genoeg controle aan

de buitengrenzen (beide 28%) zijn ook zaken die de Nederlandse respondent meer dan gemiddeld (respectievelijk 19% en 23%) aan Europa verbinden.

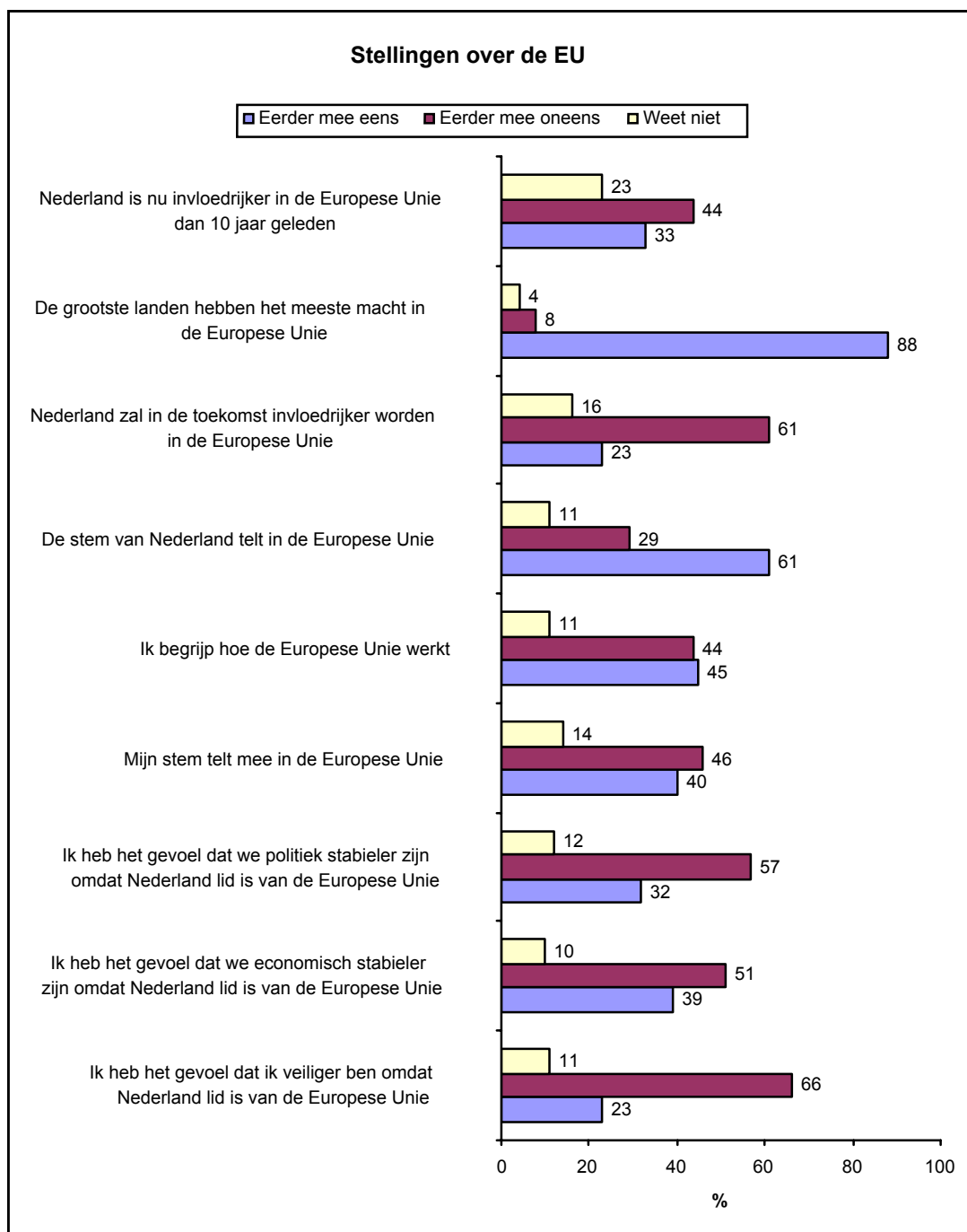
Figuur 3.3

3.4 Stellingen over de betekenis van de EU

Figuur 3.4 geeft weer in hoeverre Nederlandse respondenten het eens zijn met een aantal stellingen over de Europese Unie. De ondervraagden zijn het eerder niet eens (66%) met de stelling dat ze zich veiliger voelen omdat Nederland lid is van de Europese Unie, tegen 47% van de Europese ondervraagden. Ook op politiek of economisch gebied is meer dan de helft het er niet mee eens dat het lidmaatschap van de EU meer stabiliteit heeft gebracht (51% en 57%). Het lijkt erop dat de grote verworvenheden van het Europese project zoals veiligheid en stabiliteit, zowel economisch als politiek, inmiddels meer als vanzelfsprekend worden beschouwd door de Nederlandse bevolking. Er zijn wel grote regionale verschillen aan te wijzen in de beoordeling van de economische stabiliteit. Zo vindt slechts 30% van de ondervraagden uit het Noorden dat het EU lidmaatschap economische stabiliteit heeft gebracht, tegen 45% uit het Oosten van Nederland. Van de respondenten uit het Westen en het Zuiden is 39% het hier mee eens.

Van de Nederlandse respondenten is 40% het eens met de stelling dat hun stem telt in de EU, terwijl 46% dat niet vindt. Samen met Denemarken en Luxemburg zit Nederland hier het sterkst boven het Europees gemiddelde van 30% eens en 55% oneens. Dat is opvallend als we dit vergelijken met de algemene Nederlandse tevredenheid met het functioneren van de democratie in Europa (zie figuur 4.3). Daar bevinden de Nederlandse ondervraagden zich namelijk in de laagste regionen van Europa, met 51% die niet echt of helemaal niet tevreden is, tegen een Europees gemiddelde van 40%.

61% is het wel eens met het feit dat de stem van Nederland telt in de EU en eenzelfde percentage denkt niet dat Nederland in de toekomst meer invloed krijgt in Europa. De 23% die wel van mening is dat Nederland meer te zeggen gaat krijgen is het laagste van Europa, waar gemiddeld 43% denkt dat hun land meer invloed zal krijgen. Grote landen hebben volgens 88% van de Nederlandse ondervraagden het meeste macht in Europa. Het Europese gemiddelde hier is lager, 70%, met name omdat de ondervraagden uit de grote landen zelf zich hier minder sterk over hebben uitgelaten.

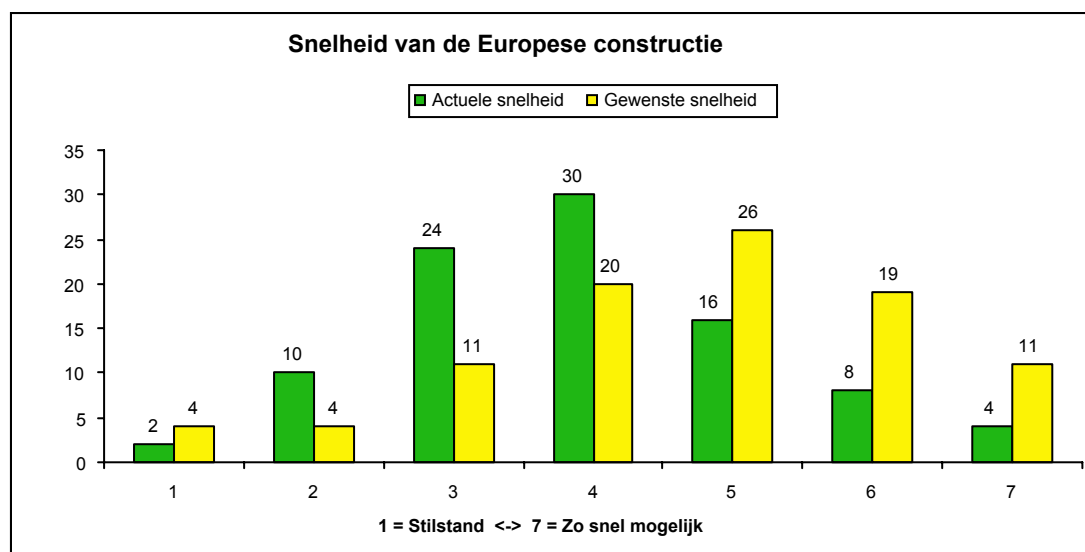

Figuur 3.4

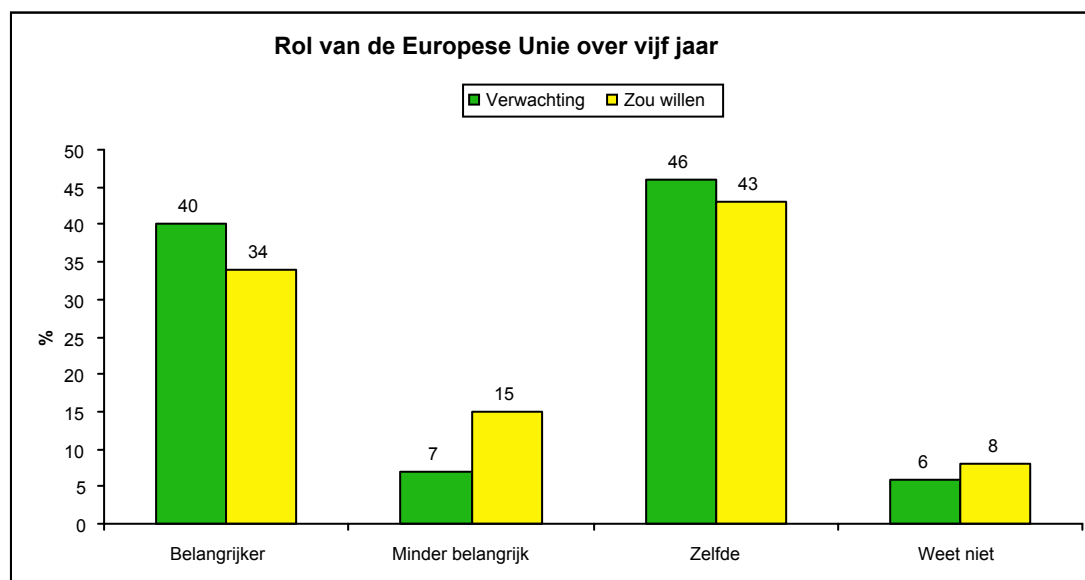
3.5 Snelheid Europese constructie en Rol EU over vijf jaar

Uit figuur 3.5 blijkt dat een meerderheid van de Nederlandse respondenten een snellere constructie van Europa wil ten opzichte van het tempo waarin men nu meent dat er aan Europa gewerkt wordt. De drie hoogste categorieën van gewenste snelheid (5,6,7) vertegenwoordigen een percentage van 56%, tegen 19% voor de drie die het dichtst bij stilstand liggen (1,2,3). De wens voor meer snelheid is overigens niet automatisch te rijmen met een wens voor meer invloed van de EU op het dagelijks leven van de burger (fig. 3.6). Het grootste deel van de respondenten (46%) verwacht dat de EU over vijf jaar dezelfde rol speelt in hun dagelijks leven (tegen 39% Europees gemiddelde) en 43% zou ook graag willen dat dat zo zal zijn (30% Europees). 40% voorspelt dat de invloed van de EU in het dagelijks

leven zal toenemen, terwijl maar 34% ook daadwerkelijk deze wens koestert. Gemiddeld ligt dat in Europa met 44% wat hoger. 15% van zowel de Nederlanders als de Europeanen zou willen dat de rol van de EU minder belangrijk wordt op dit punt.

Figuur 3.5

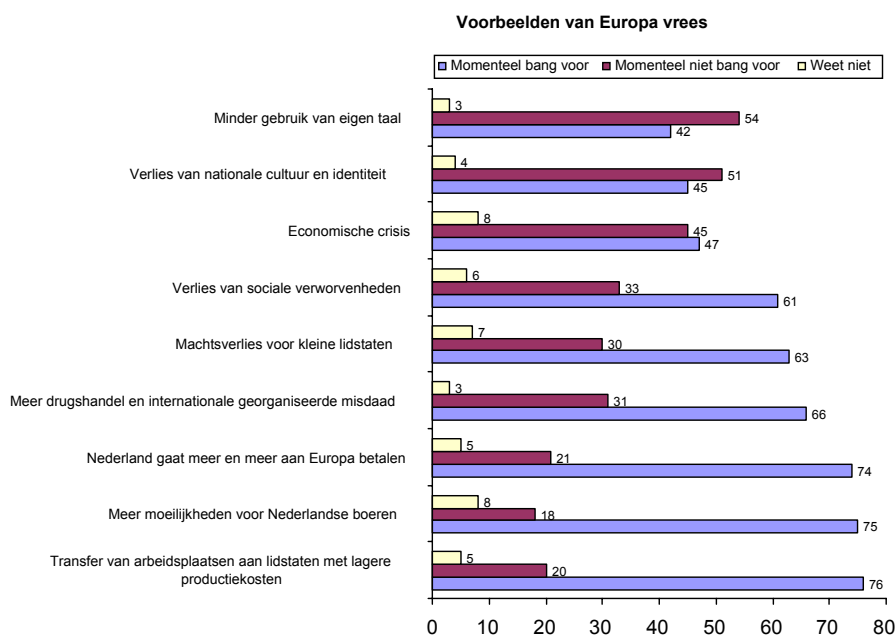
Figuur 3.6

3.6 Europa Vrees

De respondenten is gevraagd om van een lijst met voorbeelden van bestaande vormen van Europa vrees aan te geven of men er zelf momenteel bang voor was of niet (Fig. 3.7). Het valt direct op dat een meerderheid van de Nederlandse ondervraagden deze angsten deelt. Alléén voor wat betreft een eventueel verlies van nationale identiteit of het minder gaan gebruiken van de eigen taal is een kleine meerderheid van de Nederlanders niet bang (respectievelijk 51% en 54%). Driekwart van de Nederlanders verwacht dat er meer problemen zullen zijn voor de Nederlandse boeren, dat is na Portugal en Finland het hoogste van de EU (gemiddeld 61%). De Nederlandse respondenten zijn, na de Finse, van alle Europeanen het bangst (74%)

dat het eigen land meer en meer zal moeten gaan betalen aan Europa (gemiddeld 64%) en, eveneens met alléén de Finnen voor zich, dat kleine landen aan macht zullen gaan inboeten (63% tegen 42% Europees). Het is duidelijk terug te zien in de genoemde percentages dat de Nederlandse media de afgelopen maanden veel ruchtbaarheid hebben gegeven aan het feit dat Nederland van alle Lidstaten relatief het meest betaald aan Europa. Ook is de macht van de grote lidstaten naar aanleiding van een aantal besloten top bijeenkomsten voor alléén de grote landen zoals Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië, in de publieke discussie, zij het in geringe mate, aan de kaak gesteld. Dit kan mede debet zijn aan de Nederlandse angst voor een verlies aan macht van de kleine Lidstaten. Overigens valt op dat met name oudere mensen (73% van de ondervraagden van 55 jaar of ouder) deze angst koesteren en dat jongeren tussen 15 en 24 jaar hier het minste last van hebben (44%).

Intensiever drugsverkeer en meer internationale georganiseerde misdaad zijn dingen waar 66% van de ondervraagden op dit moment ook bang voor is, wat ongeveer overeenkomt met de Europese trend. Het mogelijke verlies van sociale verworvenheden is voor Nederlanders meer een issue (61%) dan het Europese gemiddelde (53%). Grootste angst voor de respondenten (76%) is dat Nederland banen zal verliezen aan andere Lidstaten met lagere productiekosten. De huidige slechte economische situatie in Nederland en de hoge werkloosheid zal van invloed zijn op dit gemiddelde.

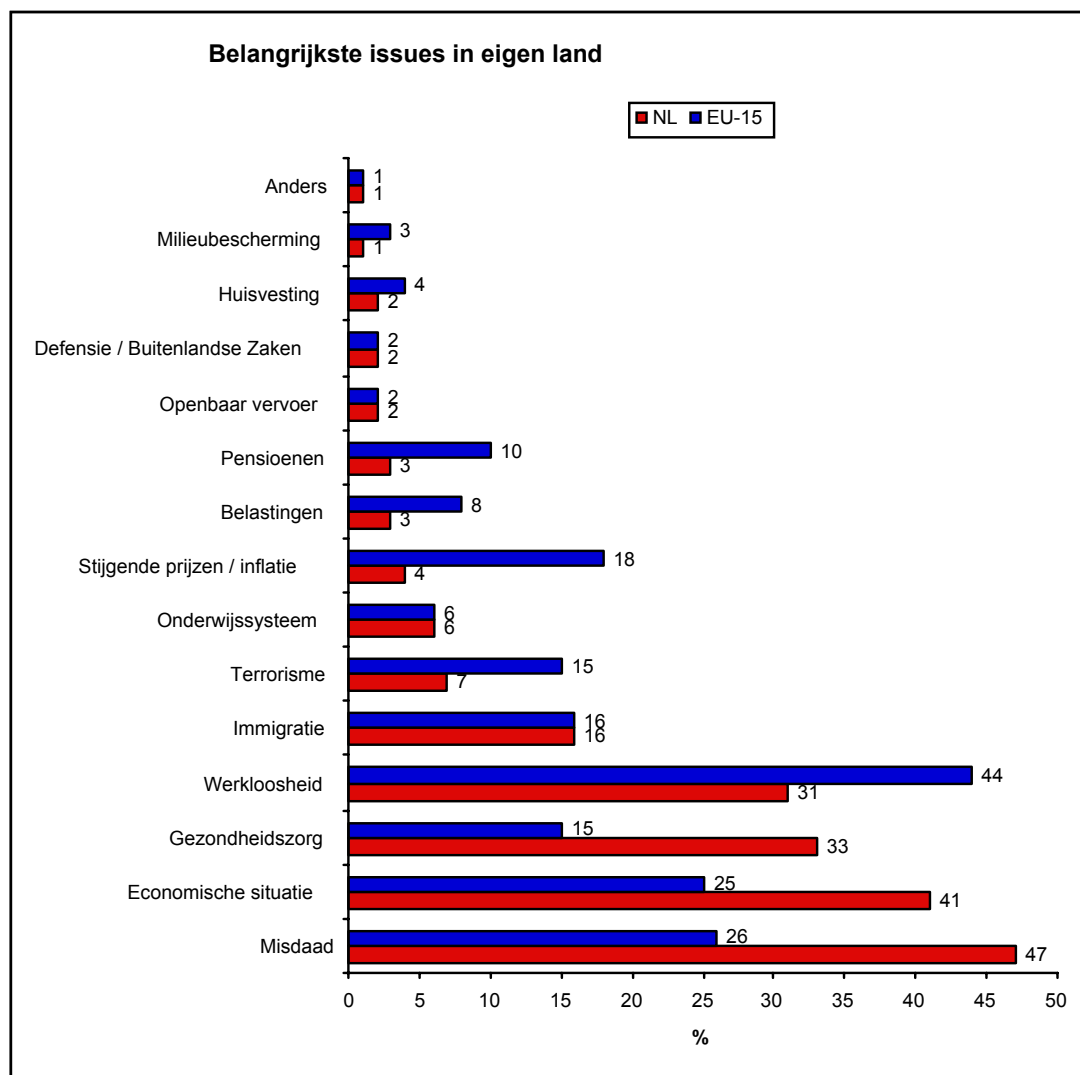

Figuur 3.7

3.7 Belangrijkste issues in Nederland en de mogelijke rol van de EU

Als belangrijkste issues die op dit moment in Nederland spelen (Fig. 3.8) noemen de respondenten misdaad (47%) en de economische situatie (41%). Voor beide geldt dat dit het hoogste is van Europa, waar respectievelijk 26% en 25% deze twee noemen. De werkloosheid die bij de Europese vrees (zie Fig 3.7) nog prominent aanwezig is, wordt met 31% weliswaar ook vaak genoemd, maar minder dan het Europees gemiddelde (44%). Opvallend weinig van de Nederlandse ondervraagden (4%) noemen prijsstijgingen en inflatie als een belangrijk issue, terwijl 18% van de Europeanen dit wel een issue vindt. De Nederlandse respondenten hebben eerder het algemene kopje ‘economische situatie’ genoemd waarschijnlijk dan de

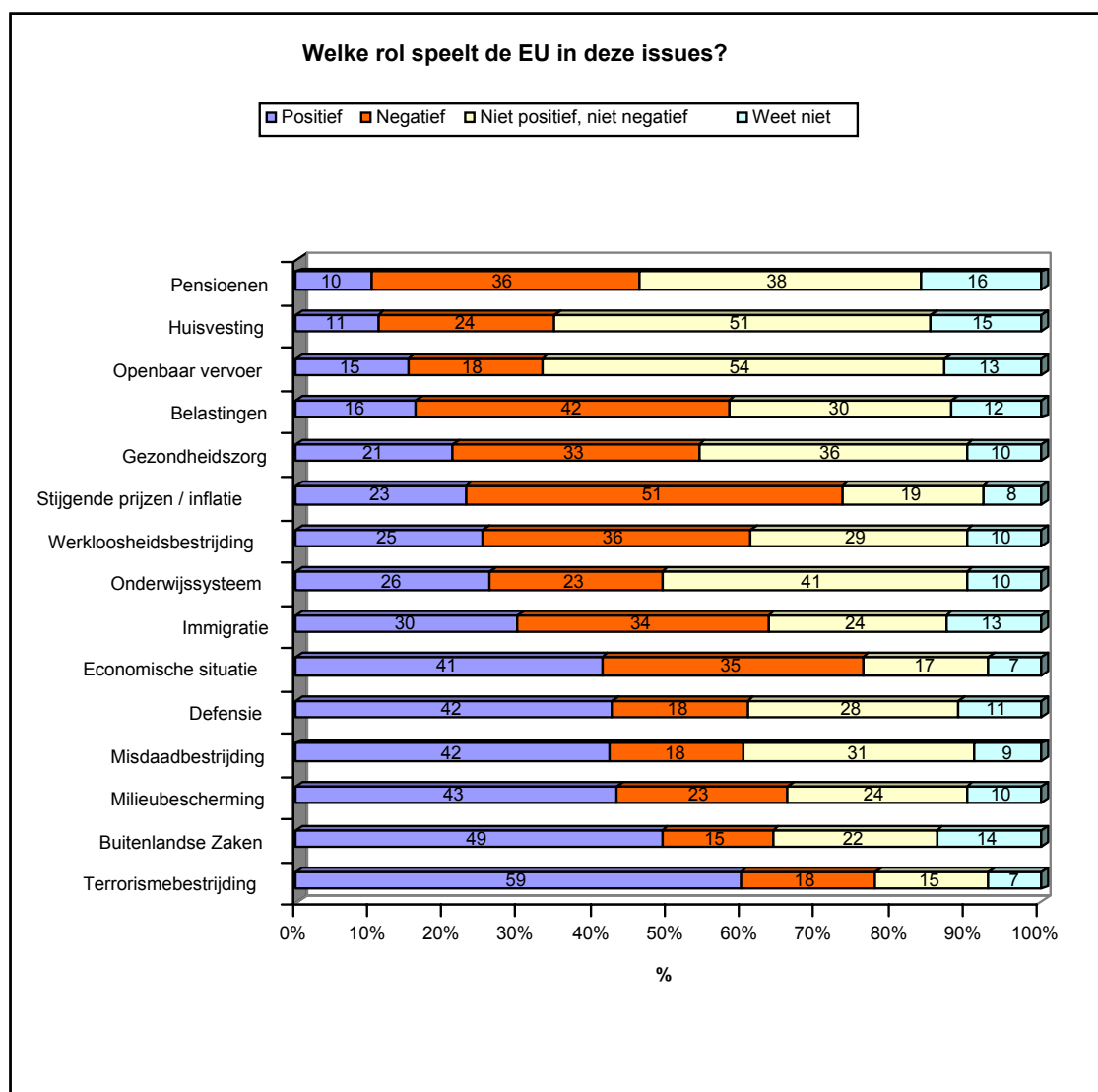
Europese burgers. Enigszins in lijn met de angst voor het verlies van sociale verworvenheden (zie Fig. 3.7), wordt door 33% de gezondheidszorg als één van de belangrijkste issues gemeld, 18% boven het Europees gemiddelde van 15%. Dit komt misschien mede door het feit dat de vergoedingen in het ziekenfonds recentelijk door bezuinigingsmaatregelen van de Nederlandse overheid op de schop zijn genomen. Tenslotte valt op dat in Nederland terrorisme minder hoog op de agenda lijkt te staan dan gemiddeld in Europa. Een groot deel van het verschil is echter te verklaren door te wijzen op de uitschieters Spanje en Groot-Brittannië die, met respectievelijk 58% en 25%, terrorisme als buitengewoon belangrijk issue duiden.

Figuur 3.8

Uit Figuur 3.9 blijkt vervolgens wel dat terrorismebestrijding het gebied is waarvan een duidelijke meerderheid van de ondervraagden meent dat de EU een positieve rol speelt (59%). Dit geldt volgens 49% ook op het terrein van buitenlandse zaken en volgens 42% ook bij defensie en bij misdaadbestrijding. Naast deze onderwerpen met betrekking tot het buitenlands- en veiligheidsbeleid, speelt de EU volgens 41% ook een positieve rol in de economie en volgens 43% bij het beschermen van het milieu. 35% en 23% menen dat de EU een negatieve rol speelt in de economie en de milieubescherming. Zodra omstandigheden die dichterbij de burger liggen ter sprake komen, is er eerder een tendens om de EU een negatieve of neutrale rol toe te dichten: 51% vindt de rol van de EU negatief voor de stijgende

prijzen en inflatie, 42% voor belastingen, 36% voor de bestrijding van werkloosheid en eveneens 36% voor pensioenen. Noch positief, noch negatief vindt 54% de rol van de EU bij openbaar vervoer, 51% bij huisvesting, 41% bij onderwijs en 36% bij de gezondheidszorg.

Figuur 3.9

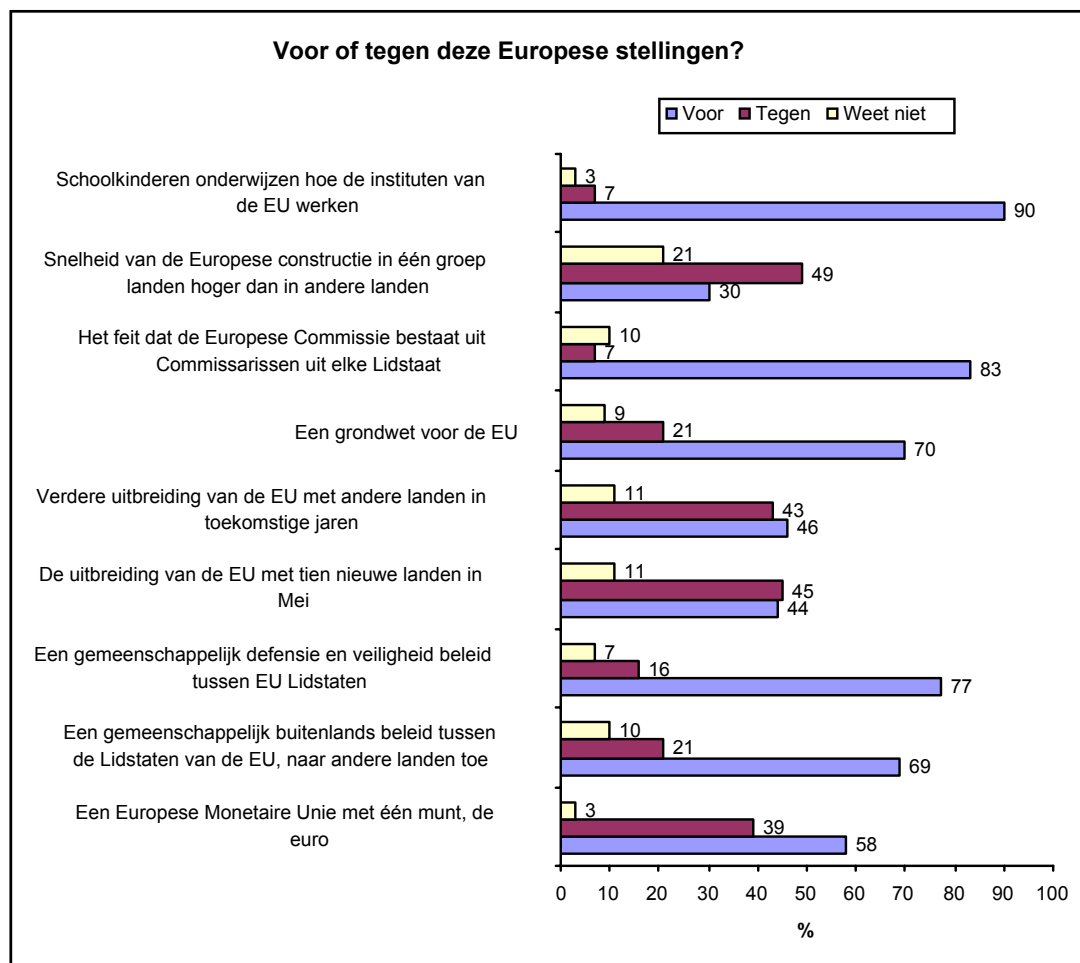
Hoofdstuk 4

Beleid en besluitvorming van de Europese Unie

4.1 Beleid

Nederlanders hebben samen met de Duitsers, van alle EU landen die de Euro hanteren het laagste gemiddelde voor steun aan de Euro, namelijk 58%. Gemiddeld geeft in de hele Unie, zowel in de EU-15 als EU-25, 60% steun aan het Europees monetair beleid met één munt. Als men daarvan de 12 landen uit de Euro zone neemt, steunt 66% de Euro wel en 30% niet. Kijkt men alleen naar de 3 niet-Euro landen, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Denemarken, dan liggen de verhoudingen aanzienlijk anders, namelijk 30% voor en 59% tegen. De afnemende steun voor de Euro in Nederland, heeft waarschijnlijk te maken met de onvrede in Nederland over de gestegen prijzen sinds de invoering van de Euro en met de verslechterde economische situatie. Er is ook een onderscheid aan te wijzen tussen de meningen van verschillende beroepsgroepen. Met name onder arbeiders (48%) en huismannen en huisvrouwen (46%) is het percentage dat de Euro ondersteunt laag. Onder zelfstandig ondernemers (70%), studenten (73%) en managers (74%) is dit aanzienlijk hoger.

Een gemeenschappelijk buitenlands beleid krijgt steun van 69% van de Nederlandse respondenten en een gemeenschappelijk defensie en veiligheidsbeleid zelfs van 77%. In beide gevallen ligt dit om en nabij de Europese gemiddeldes: van EU-25 is 66% voor een gemeenschappelijk buitenlands beleid, van de EU-15, 65% en van de 10 Nieuwe Lidstaten (NLS-10), 68%. Voor defensie en veiligheid liggen deze gemiddeldes op 74%, 72% en 79%.

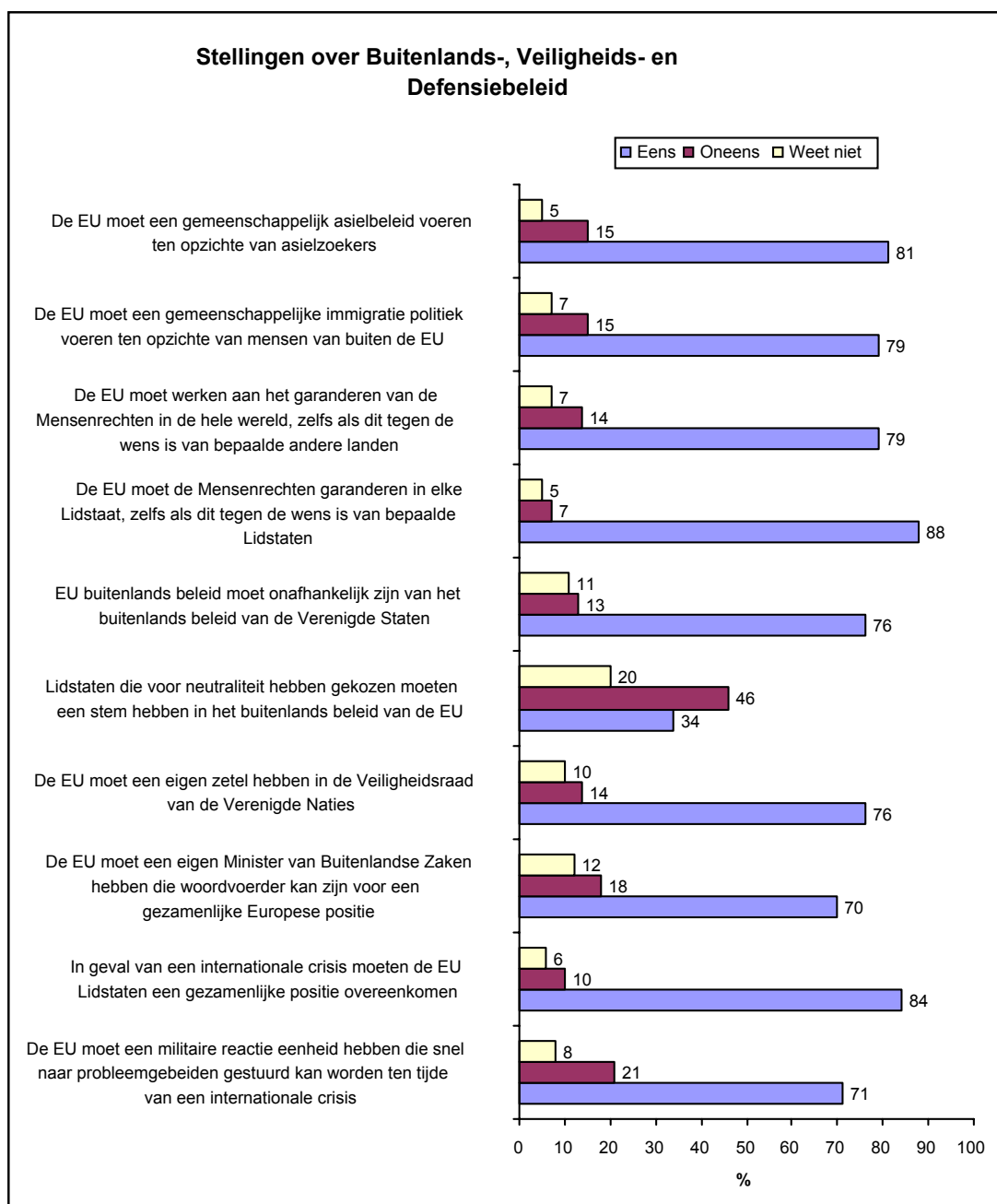

Figuur 4.1

De steun van Nederlandse respondenten voor de recente uitbreiding met 10 nieuwe lidstaten in Mei is met 6% gedaald ten opzichte van de vorige peilingen, naar 44%. Het EU-25 gemiddelde is 46%, waarvan 42% EU-15 en 71% NLS-10. Voor een uitbreiding met andere landen in toekomstige jaren, spreekt 46% van de Nederlanders steun uit, meer dan het EU-15 gemiddelde van 37%. 43% in zowel Nederland als in de EU-15 is echter tegen een verdere uitbreiding.

Van de Nederlandse respondenten steunt 70% een grondwet voor de Europese Unie en is 21% tegen. Het Europese gemiddelde dat voor is, ligt voor zowel EU-25, als EU-15 en NLS-10 op 63%.

Nederlanders zijn met 83% vrij uitgesproken voor een Europese Commissie die is samengesteld uit Commissarissen van elke lidstaat. Het Europese gemiddelde ligt lager, op 70%.

Figuur 4.2

4.2 Buitenlands beleid

Deze paragraaf behandelt de positie van de Nederlandse respondenten ten opzichte van de verdere ontwikkeling van het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid en een Europees Veiligheids en Defensie Beleid. Het is duidelijk dat een zeer groot deel van de respondenten graag zou willen dat de Europese Unie op dit gebied een duidelijke en gezaghebbende rol van betekenis speelt in de wereld. Het feit dat een eenduidige Europese positie met betrekking tot de situatie in Irak is uitgebleven, zou hier een rol kunnen hebben gespeeld.

84% is het er mee eens dat de EU Lidstaten een gezamenlijke positie moeten innemen ten tijde van een internationale crisis en volgens 70% zou een eigen EU minister van Buitenlandse Zaken als woordvoerder van deze positie op moeten kunnen treden. De EU zou

bovendien volgens 71% een snelle militaire reactie eenheid moeten hebben om tijdens een dergelijke internationale crisis direct in te kunnen zetten in probleemgebieden. Driekwart (76%) van de respondenten meent ook dat de EU een eigen zetel in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties moet hebben. Eenzelfde percentage stelt dat het buitenlands beleid van de EU onafhankelijk moet zijn van dat van de Verenigde Staten.

Volgens 34% van de Nederlandse respondenten zouden Lidstaten die voor neutraliteit hebben gekozen een stem mogen hebben in het buitenlands beleid van de EU. 46% is het hier niet mee eens. Het Europese gemiddelde is hier wat milder, met 50% voor en 27% tegen.

Ook op het gebied van de mensenrechten en immigratie en asielbeleid is het publiek zeer uitgesproken. 88% is het er mee eens dat de Europese Unie de mensenrechten moet garanderen in elke Lidstaat, zelfs als dit tegen de wensen van bepaalde Lidstaten indruist. Daarnaast vindt 79% van de Nederlandse respondenten dat de EU er naar moet streven om mensenrechten te garanderen over de hele wereld, zelfs als dit niet naar de wens is van bepaalde landen. Voorts vindt 79% dat de EU een gemeenschappelijk immigratie beleid moet voeren ten opzichte van mensen van buiten de EU en is 81% voor een gemeenschappelijk asielbeleid jegens asielzoekers.

4.3 Europese Defensie

Deze paragraaf geeft aan waar de Nederlandse respondenten denken dat beslissingen over het Europese defensie beleid moeten worden genomen. 47% van de Nederlanders meent dat de EU deze beslissingen moet nemen. In Europa is het gemiddelde 46%. De nationale regeringen zouden dit volgens 22% van de Nederlandse en 25% van de Europese respondenten moeten doen. De 21% van de Nederlandse ondervraagden die de beslissing aan de NAVO overlaat, ligt iets boven het Europees gemiddelde van 14%. De recente aanstelling van Nederlander Jaap de Hoop Scheffer als Secretaris Generaal van de NAVO zou aan dit vertrouwen bijgedragen kunnen hebben.

4.4 Voorzitterschap

Gevraagd naar de vorm van het Voorzitterschap van de Europese Raad, geeft 31% van de respondenten aan dat de zesmaandelijks periode behouden moet blijven vanwege de mogelijkheid die het elke Lidstaat biedt om op een regelmatige basis Voorzitter van de EU te zijn. 58% vindt deze periode te kort om significante resultaten te behalen en opteert voor een verlenging van deze periode.

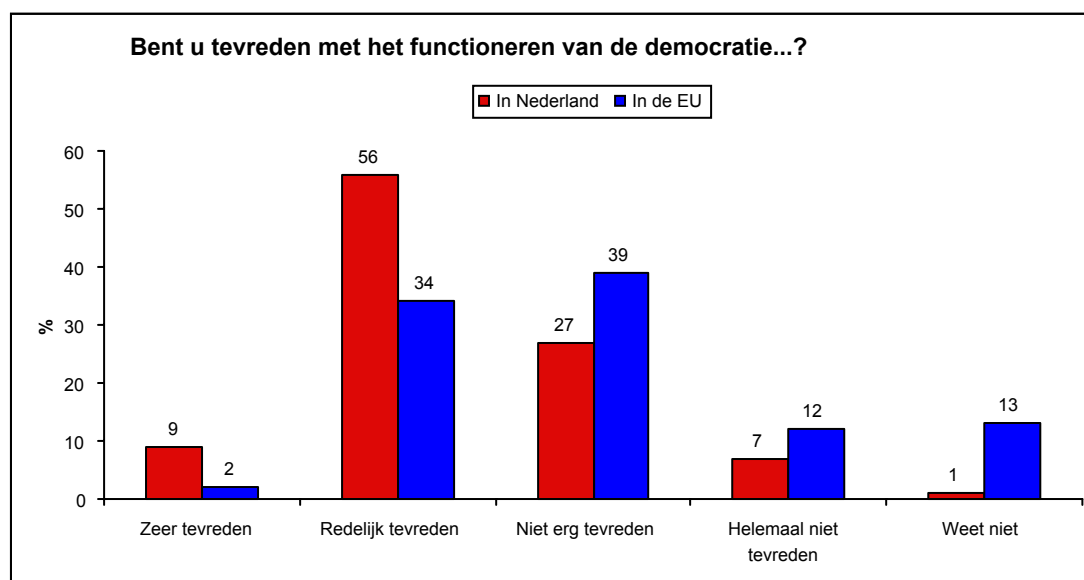
4.5 Veto

Het vetorecht dat elke Lidstaat nu heeft voor bepaalde gebieden moet volgens 47% van de Nederlandse ondervraagden behouden blijven om essentiële nationale belangen te kunnen waarborgen. Iets meer dan een kwart (27%) vindt dat het bestaande vetorecht gelimiteerd moet worden tot een zeer beperkt aantal essentiële gebieden. 16% kiest ervoor om het vetorecht voor alle beslissingen op te geven om de EU slagvaardiger te kunnen maken.

4.6 Stemverdeling

Naar aanleiding van de nieuwe regels die de concept Grondwet stelt voor meerderheidsbesluitvorming in de Raad van Ministers van de EU, is de respondenten gevraagd naar hun voorkeuren op dit gebied. Meer dan de helft (53%) spreekt zich uit voor één stem per Lidstaat ongeacht de omvang van de bevolking. Dit is boven het Europese gemiddelde van 43%. 31% van de Nederlandse ondervraagden is voor een stemverdeling die wel gerelateerd is aan de omvang van de bevolking, tegen een Europees gemiddelde van 34%. Volgens 10% (7% Europees) moet er een andere oplossing gevonden worden en 7% (16% Europees) weet het niet. Wanneer gekeken wordt naar de duur van de opleiding, valt op dat 63% van de respondenten met minder dan 15 jaar scholing, kiest voor een systeem van één stem per Lidstaat, terwijl dat onder mensen met meer dan 20 jaar scholing 51% is en onder studerende nog maar 42%. Voor een proportionele stemverdeling is 23% van de ondervraagden met minder dan 15 jaar opleiding, tegenover 41% van de studerende.

4.7 Democratie

Figuur 4.3

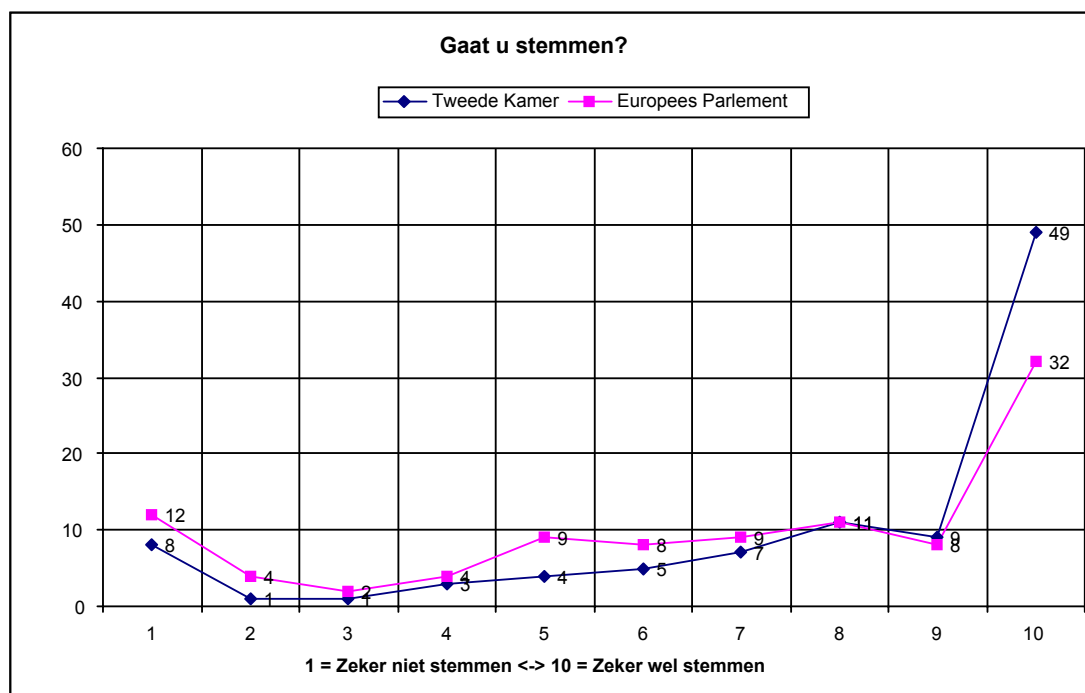
Figuur 4.3 onthult dat er een aanzienlijk verschil bestaat in de waardering van de respondenten voor het functioneren van de democratie in eigen land enerzijds en in de Europese Unie anderzijds. De Nederlandse respondenten zijn met 9% zeer tevreden en 56% redelijk tevreden over de manier waarop democratie werkt in het eigen land. Het Europese gemiddelde is wat dit betreft lager, met respectievelijk 8% en 46%. Niet erg en helemaal niet tevreden zijn in Nederland 27% en 7% en ook hier is Europa gemiddeld minder tevreden met 30% en 13%.

Als we kijken naar de tevredenheid over het functioneren van de democratie in de Europese Unie, draaien de verhoudingen om. Van de Nederlandse respondenten zijn 2% en 34% zeer tot redelijk tevreden, terwijl dat in de EU-15 4% en 39% is. Niet erg of zelfs helemaal niet tevreden zijn 39% en 12% van de Nederlanders, tegenover 29% en 11% in Europa. Nederland heeft hiermee na het Verenigd Koninkrijk de laagste score van de EU-15 voor wat betreft het zeer tot redelijk tevreden zijn met de manier waarop democratie op dit moment functioneert in de Europese Unie. Dit is op het eerste gezicht opvallend, zoals eerder vermeld, in vergelijking met het, ten opzichte van het Europese gemiddelde, relatief hogere vertrouwen van de

Nederlandse respondent in het meetellen van zijn of haar stem in Europa (zie figuur 3.4). De percentages stemmen echter vrij goed overeen. 46% is het blijktens figuur 3.4 eerder oneens met de stelling dat de eigen stem telt in de Europese Unie en figuur 4.3 laat zien dat 51% vervolgens niet erg of helemaal niet tevreden is met de democratie.

4.8 Opkomst bij verkiezingen

Wanneer er nu Tweede Kamer verkiezingen zouden worden gehouden, zou 49% van de Nederlandse respondenten zeker gaan stemmen, iets boven het EU-15 gemiddelde van 42%. Daarentegen geeft slechts 32% aan zeker te zullen gaan stemmen bij de aankomende verkiezingen voor het Europees Parlement, iets onder de 34% van de EU-15. Mensen met een duidelijke politieke voorkeur gaan eerder stemmen dan mensen die zichzelf in het centrum van het politieke spectrum plaatsen. 40% van de links en 36% van de rechts georiënteerde respondenten gaat zeker stemmen, tegen 24% uit het midden. Van de ondervraagde werklozen gaat 26% en van de arbeiders slechts 19% zeker stemmen, tegen 39% van de gepensioneerden, 39% van de managers, 32% van andere witte boorden werknemers, 38% van de zelfstandig ondernemers, 35% van de huismannen- en vrouwen en 31% van de studenten.

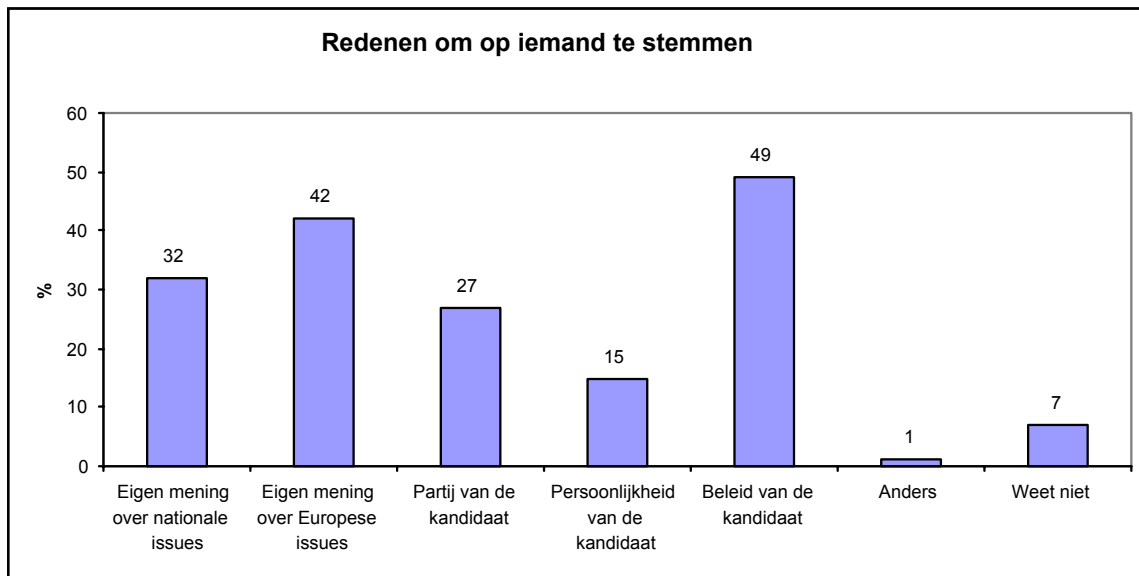

Figuur 4.4

4.9 Redenen om te stemmen

Figuur 4.5 laat vervolgens de belangrijkste redenen zien waarom men besluit om op iemand te stemmen. De helft van de respondenten (49%) geeft aan dat het hem of haar gaat om de beleidsplannen van de kandidaten. Een ander groot deel (42%) baseert de keus ook op de persoonlijke mening over Europese aangelegenheden. De opinie omtrent nationale issues speelt voor 32% een belangrijke rol in het kiezen voor een kandidaat, 27% kijkt duidelijk naar de partij en 15% naar de persoonlijkheid. In Europa kijkt men achtereenvolgens eerst naar beleidsplannen (39%) en nationale issues (38%), dan naar Europese issues (35%), partij (22%) en persoonlijkheid (17%). De links georiënteerde Nederlandse kiezer is met 34%

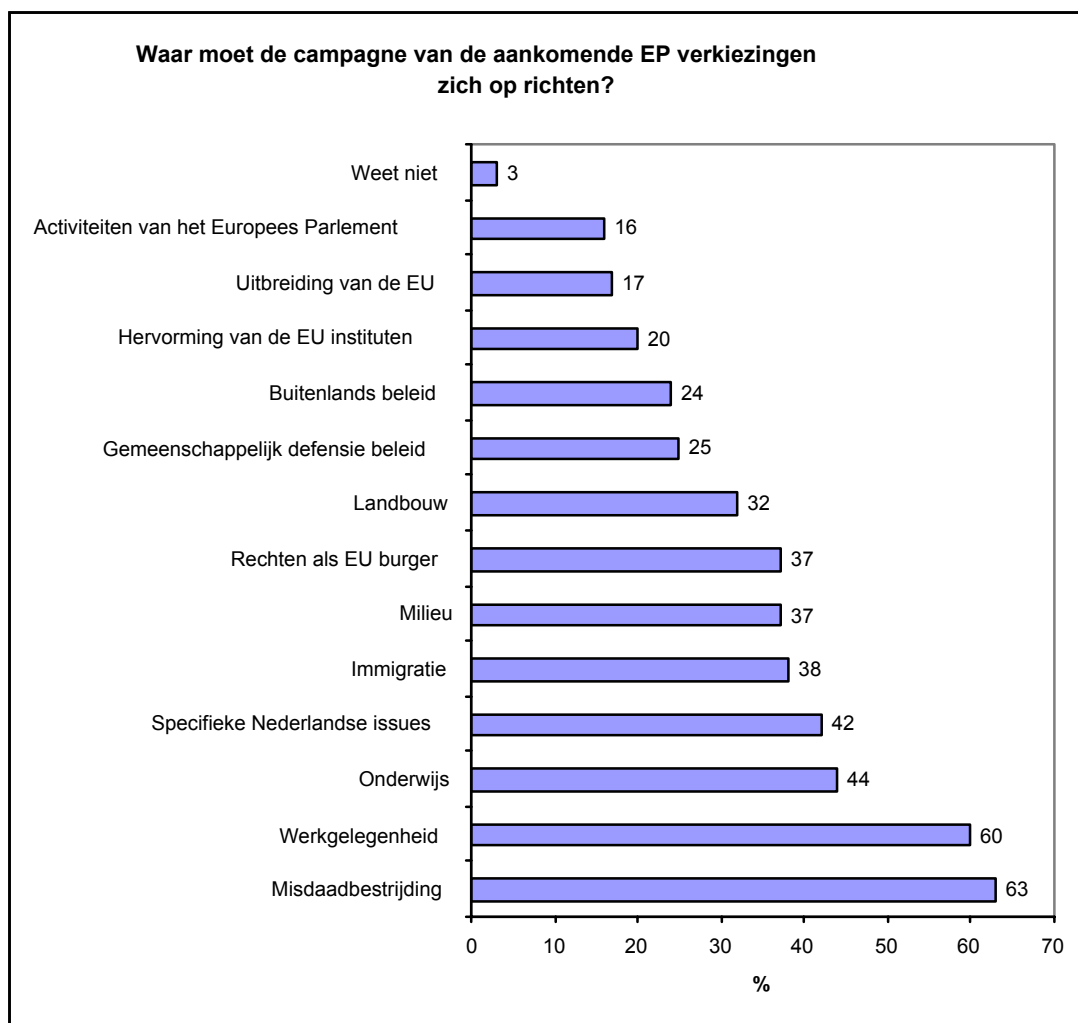
eerder geneigd naar de partij van de kandidaat te kijken dan de rechtse (20%). Deze kijken met 53% iets eerder naar het beleid van de kandidaten dan de linkse stemmers(46%). Ook laat rechts de opinie over nationale aangelegenheden eerder meetellen dan links (36% tegen 32%).

Figuur 4.5

4.10 Focus van de verkiezingen

Figuur 4.6 laat zien waar de Nederlandse respondenten van denken dat de aankomende verkiezingscampagnes voor het Europees Parlement zich op moeten richten. Een meerderheid tekent zich af voor een focus op werkgelegenheid (60%) en de strijd tegen misdaad (63%). Het Europese gemiddelde voor dit laatste onderwerp ligt flink lager op 45%. Andere belangrijke onderwerpen die genoemd worden zijn onderwijs (44%), specifieke Nederlandse issues (42%), immigratie (38%), milieu (37%), de rechten van een Europees burger (37%) en landbouw (32%).

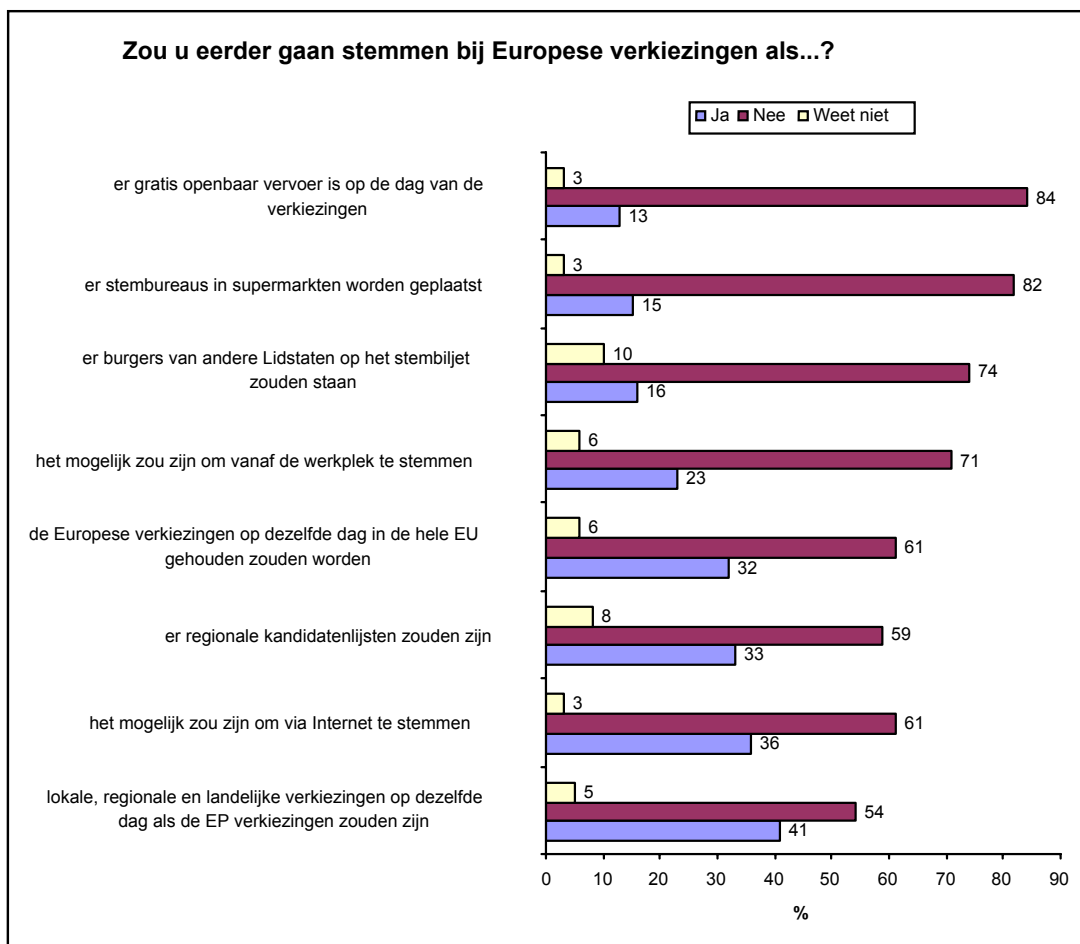

Figuur 4.6

4.11 Opkomst verhogende middelen

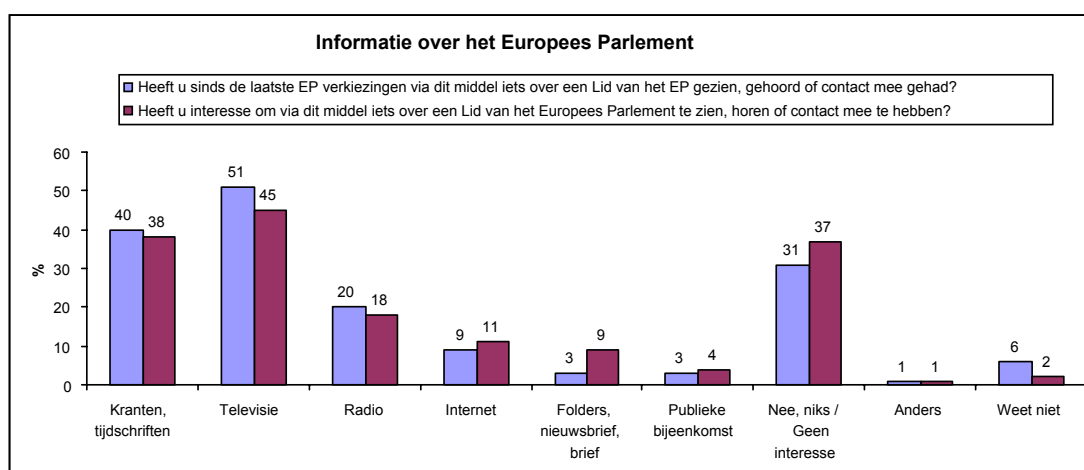
Deze paragraaf behandelt tenslotte een aantal mogelijkheden die zijn geopperd om de opkomst bij Europese verkiezingen te verhogen. Figuur 4.7 laat zien dat men overwegend negatief staat tegenover de voorgedragen veranderingen. Wel geeft 41% van de Nederlandse ondervraagden aan dat ze eerder zouden gaan stemmen als lokale, regionale en landelijke verkiezingen op dezelfde dag als de Europese verkiezingen zouden worden georganiseerd. Ook zegt 33% eerder te gaan stemmen als er regionale kandidatenlijsten zouden zijn en 36% eerder als het via het Internet zou kunnen. Met name de jeugd (15-24 jaar) zou met 57% eerder gaan stemmen als het via het Internet zou kunnen, maar ook de daaropvolgende groepen, 25-39 jaar met 45% en 40-54 jaar met 39%, zouden hierdoor gestimuleerd worden. Voor slechts 15% van de groep 55-plussers zou stemmen over het Internet een stimulans zijn. Omdat met name de opkomst bij de Europese verkiezingen onder de jongste twee groepen laag is (30% en 24% zeker stemmen) ten opzichte van de oudste twee (33% en 40% zeker stemmen) is dit het overwegen waard.

Een derde (32%) zou eerder naar de stembus gaan als de dag van de verkiezingen in de gehele EU dezelfde zou zijn. Een kwart (23%) zou eerder stemmen als het vanaf de werkplek zou kunnen en 16% als er burgers uit andere Lidstaten op de lijst zouden staan.

Figuur 4.7

4.12 Informatie over het Europees Parlement

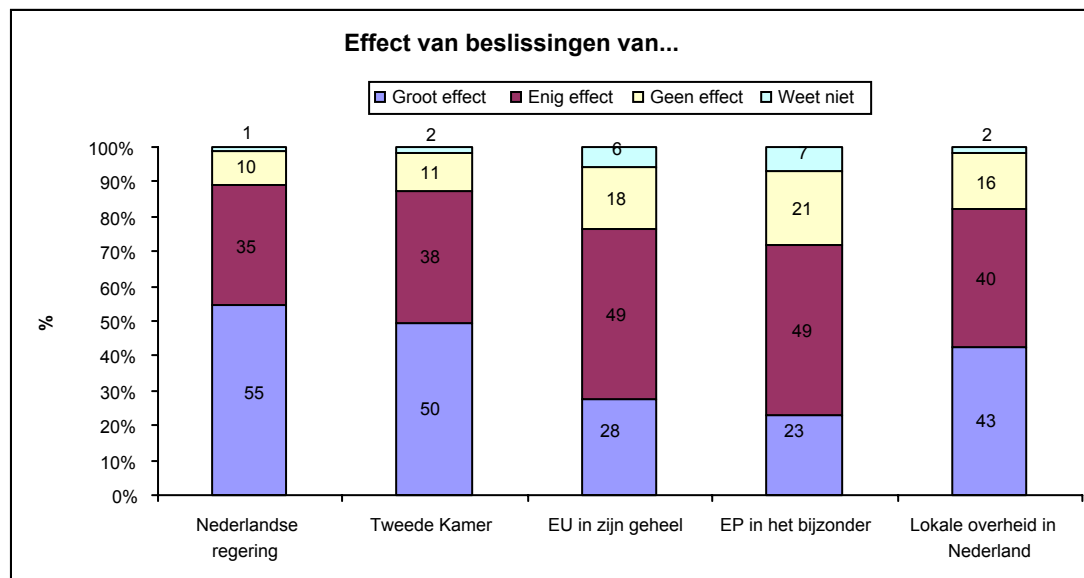
Figuur 4.8

De helft van de ondervraagden (51%) geeft aan sinds de afgelopen verkiezingen voor het Europees Parlement (1999) Leden van het EP op televisie gezien te hebben. Een vijfde van de respondenten heeft ze gehoord op de radio en 40% heeft over ze gelezen in kranten of tijdschriften. Een klein deel (9%) heeft ook informatie over Leden van het EP op het Internet

gelezen, 3% heeft wel eens een (nieuws)brief of iets dergelijks van een Europarlementariër gelezen en eveneens 3% heeft in deze tijd wel eens ‘live’ een Lid van het Parlement gezien. Ongeveer een derde van de respondenten (31%) geeft aan op geen van de bovenstaande manieren iets van een Europarlementariër gezien of gehoord te hebben en een iets hoger percentage (37%) zegt hier ook geen behoefte aan te hebben. De behoefte aan informatie in de toekomst loopt enigszins parallel aan de bestaande ervaringen met de verschillende bronnen, zij het dat de behoefte iets lager ligt dan de daadwerkelijk ervaren informatiestroom (zie figuur 4.8). Wel zouden iets meer mensen gebruik willen maken van internet (11%) en nieuwsbrieven (9%) om aan informatie over Leden van het Europees Parlement te komen.

4.13 Effect van beslissingen

Wanneer de respondenten het effect op het eigen leven van de activiteiten, beslissingen en dergelijke van nationale organen en Europese instellingen beoordelen, valt duidelijk op dat het handelen van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer een groot effect heeft (55% en 50%), terwijl de Europese Unie in zijn algemeenheid en het Europees Parlement zelf door 28% en 23% eenzelfde groot effect krijgt toebedeeld. Wat deze laatste twee betreft, EU en EP, kiest 49% eerder voor ‘enig effect’. Volgens 18% en 23% hebben EU en EP geen effect op het dagelijks leven van de respondenten, terwijl 10% en 11% dat denken voor wat betreft het handelen van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer. Het verschil zit hem dus voornamelijk in het ‘groot’ of ‘enig’ effect toekennen. 43% van de ondervraagden dicht de lokale overheid in Nederland een groot effect toe, 40% enig en 16% geen effect. Daarmee ligt het percentage van de Nederlandse respondenten die denkt dat de Europese Unie of de Nederlandse lokale overheid geen effect heeft op het dagelijks leven ongeveer gelijk, maar denkt nog steeds een groter deel dat lokale overheid een groot effect heeft.

Figuur 4.9

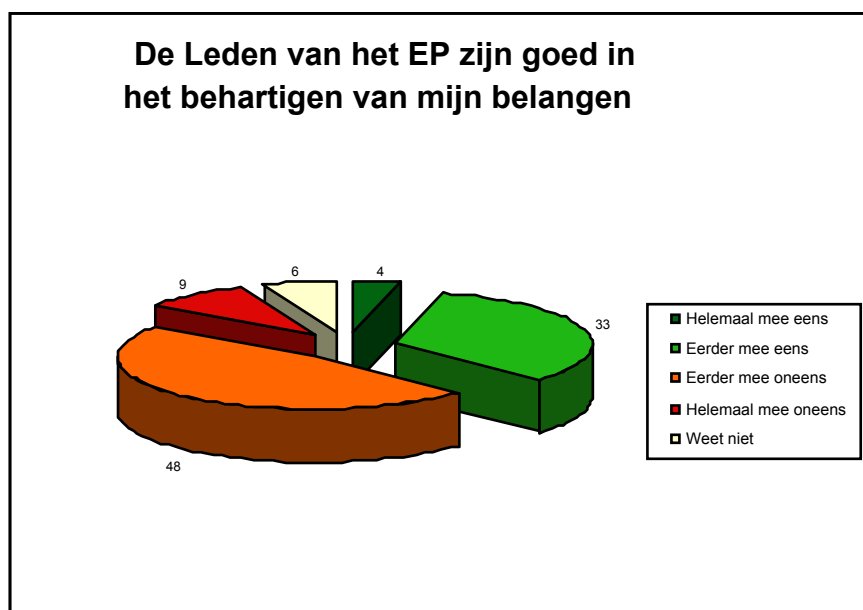
4.14 Belang van het Europees Parlement

Figuur 4.10 laat zien dat bijna de helft van de Nederlandse respondenten (48%) het eerder niet eens is met de stelling dat de Leden van het Europees Parlement goed zijn in het behartigen van hun belangen. Dit is flink meer dan het Europese gemiddelde van 30% dat er zo over denkt, maar daarbij moet aangetekend worden dat het percentage dat het eerder eens is

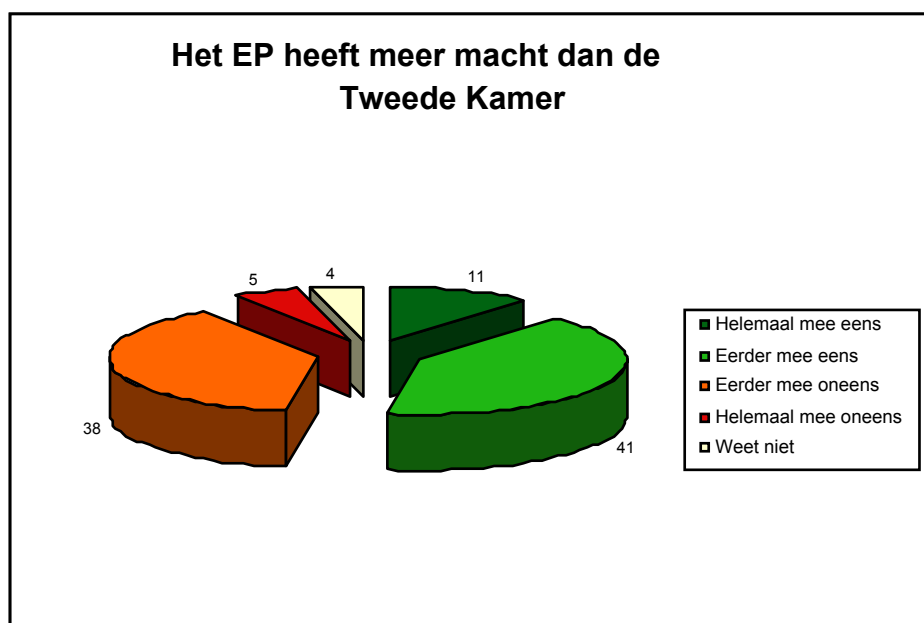
ongeveer gelijk is (33% om 32%) en dat het grote verschil verder zit in het feit dat 20% in Europa hier geen antwoord op geeft tegen 6% van de Nederlanders.

Dit geldt min of meer op gelijke wijze voor de stelling dat het Europees Parlement meer macht heeft dan de Tweede Kamer (fig. 4.11). 38% van de Nederlanders is het hier eerder niet mee eens, tegen 26% van de EU-15. 41% onderschrijft deze stelling eerder wel, tegen 31% in Europa. Ook hier weet 20% van de EU-15 het niet, tegen 4% van de Nederlandse ondervraagden.

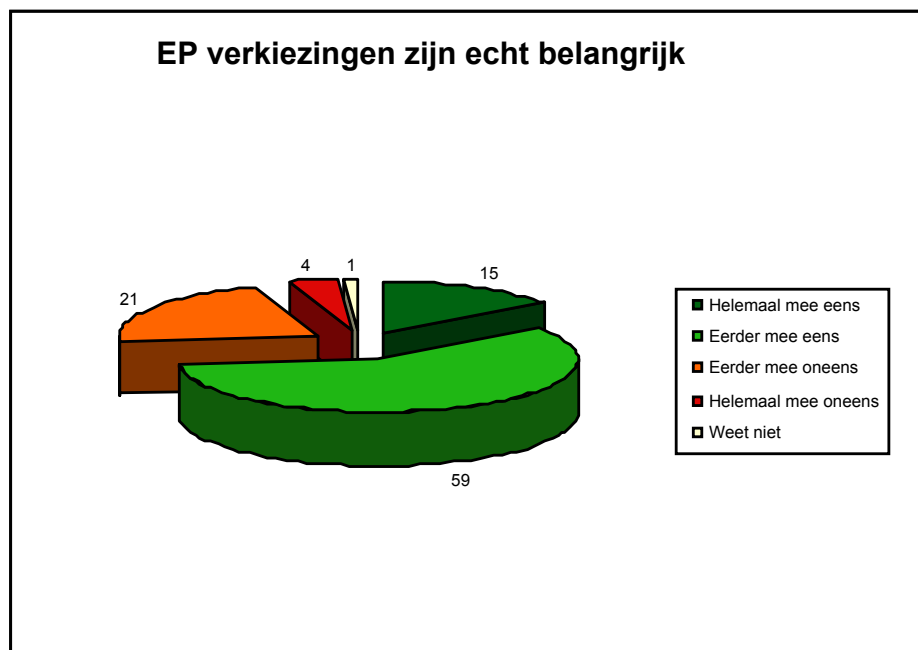
Bijna 60% van de Nederlanders is het er eerder mee eens dat de verkiezingen voor het Europees Parlement zeer belangrijk zijn en 15% is het er helemaal mee eens (fig. 4.12). Des te opvallender is in dit licht figuur 4.4 (zie hierboven) waaruit blijkt dat maar 32% zeker gaat stemmen voor deze zeer belangrijke verkiezingen. 21% is het er eerder niet mee eens dat de EP verkiezingen zeer belangrijk zijn, 4% helemaal niet.

Figuur 4.10

Figuur 4.11

Figuur 4.12

Conclusie

Context

Het merendeel van de Nederlanders verwacht dat de werkgelegenheidssituatie de komende twaalf maanden zal verslechteren. Hoewel de helft de economische situatie van Nederland ook nog somber inziet, is dat minder pessimistisch dan een half jaar geleden. Men verwacht verder niet dat er in de persoonlijke situatie hierdoor in een jaar veel zal veranderen. Over een termijn van vijf jaar verwachten de meeste Nederlanders dat ze ongeveer gelijk of beter af zullen zijn dan nu.

Nederlanders proberen van alle Europeanen het meest hun omgeving in ieder geval af en toe te overtuigen van hun mening.

Nederlanders zijn eerder geneigd om vakbonden te vertrouwen dan de rest van Europa en scoren ook hoog op dit punt wat betreft televisie, radio en krant. Hoewel een meerderheid van de Nederlanders vertrouwen in het leger en de politie heeft, is het wel lager dan het Europese gemiddelde.

Meer dan de helft van de Nederlanders ziet globalisering als een goed iets voor Nederland en voor Nederlandse bedrijven en een iets kleiner deel vindt globalisering ook goed voor henzelf. Daarentegen hebben Nederlanders ook het idee dat globalisering leidt tot machtsconcentratie bij grote bedrijven ten koste van anderen, een bedreiging van de Nederlandse werkgelegenheid en een vergroting van de wereldwijde milieuproblemen. Voor het tegengaan van de negatieve effecten van globalisering heeft men in Nederland bovenal vertrouwen in de Europese Unie en vervolgens in de Wereldhandelsorganisatie.

Ongeveer de helft van de Nederlanders zal zich in de nabije toekomst zowel Nederlander als Europeaan voelen, de andere helft alléén Nederlander.

Kennis

Er zijn geen Nederlanders die denken heel veel van Europa af te weten. Het merendeel zegt nauwelijks of middelmatige kennis te hebben van de Europese Unie in het algemeen. Over de uitbreiding in Mei zegt ook meer dan de helft niet goed geïnformeerd te zijn, maar dit is wel iets minder dan gemiddeld in Europa. Van de Europese instanties, is de Nederlander het meest bekend met het Europees Parlement, de Europese Commissie, het Hof van Justitie en de Europese Centrale Bank. Deze genieten ook het meeste vertrouwen. Het minst bekend is men met het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité. In Nederland denkt men dat grootste deel van het budget van de Europese Unie naar landbouw en administratieve en personele kosten gaat, gevolgd door het buitenlands beleid en hulp aan landen buiten de Europese Unie. Het merendeel van de Nederlanders weet niet dat er een Europees volkslied is of dat er een Europa dag is. Hoewel bijna alle Nederlanders weten dat de Europese vlag blauw met gele sterren is, denkt men ten onrechte dat er voor elke Lidstaat een gele ster op deze vlag staat.

Nederlanders wenden zich voornamelijk tot de traditionele media om aan informatie over de Europese Unie te komen. Men gebruikt in eerste instantie de televisie, gevolgd door krant, radio en tijdschriften. Nederlanders gebruiken daarnaast het Internet veel frequenter om aan informatie te komen dan gemiddeld in Europa. Traditionele media en Internet zouden gebruikt

kunnen worden om de meerderheid van de Nederlanders die vindt dat er te weinig aandacht aan Europese onderwerpen besteed wordt te bereiken.

Betekenis

Nederlanders, met name jonge mensen, hoger opgeleiden en mensen met een hoger inkomen, staan positief tegenover het lidmaatschap van de Europese Unie. Het imago van de Europese Unie is voor het grootste deel neutraal in Nederland.

De Europese Unie betekent voor de Nederlander persoonlijk in de eerste plaats de Euro, gevolgd door de vrijheid om te reizen, studeren en werken. Men is niet uitgesproken van mening dat Nederland veiliger is of economisch en politiek stabiel vanwege het lidmaatschap van de Europese Unie. In het Oosten van Nederland denkt men veel eerder dat het Lidmaatschap economische stabiliteit heeft gebracht dan in het Noorden. Nederlanders vinden dat grote landen het meeste macht hebben in de Europese Unie, maar de stem van Nederland telt volgens een meerderheid weldegelijk in Europa.

Nederlanders willen een snellere constructie van Europa ten opzichte van het tempo waarin men nu meent dat er aan Europa gewerkt wordt. Een groot deel van de Nederlanders voorspelt dat de invloed van de Europese Unie in het dagelijks leven zal toenemen, en ongeveer een derde koestert ook daadwerkelijk deze wens.

De voornaamste angsten die op dit moment bij de Nederlander spelen zijn het meer en meer gaan betalen aan Europa, grotere moeilijkheden voor boeren en het verlies van arbeidsplaatsen aan Lidstaten met lagere productiekosten. Voor wat betreft een eventueel verlies van nationale identiteit of het minder gaan gebruiken van de eigen taal is een kleine meerderheid van de Nederlanders niet bang.

De belangrijkste zaken die op dit moment in Nederland spelen zijn volgens de respondenten criminaliteit en de economische situatie. De belangrijkste rol van de Europese Unie is weggelegd voor terrorismebestrijding en het buitenlands beleid. Het minst positief is de Nederlander, net als in eerdere peilingen, over de rol van de Europese Unie bij inflatie en belastingen.

Beleid

Steun voor de Euro is in Nederland het sterkst gedaald van alle Europese Lidstaten sinds de herfst van 2003. Het vertrouwen is het laagst bij huismannen- en vrouwen en arbeiders en nog relatief hoog bij managers en studenten. Steun van Nederlandse respondenten voor de recente uitbreiding met 10 nieuwe lidstaten in Mei is ook iets gedaald ten opzichte van eerdere peilingen. Nederlanders zouden graag willen dat de Europese Unie op buitenlands-, veiligheids- en defensiebeleid een duidelijke en krachtige rol van betekenis speelt in Europa en de wereld. Ook is het grootste deel van de Nederlanders voor een gezamenlijk asiel- en immigratiebeleid en zou de EU in ieder geval binnen de EU de mensenrechten moeten garanderen en het liefst ook daarbuiten.

Meer dan de helft van de Nederlanders vindt de periode van zes maanden voor een Voorzitterschap van de Europese Unie te kort om significante resultaten te behalen en opteert voor een verlenging van deze periode. Bijna de helft van de Nederlanders wil het vetorecht behouden om nationale belangen te kunnen beschermen, een kwart is voor beperking en een

zesde is voor afschaffing. Meer dan de helft spreekt zich ook uit voor één stem per Lidstaat ongeacht de omvang van de bevolking.

Er bestaat een aanzienlijk verschil in de waardering van de respondenten voor het functioneren van de democratie in eigen land enerzijds en in de Europese Unie anderzijds. Nederland heeft na het Verenigd Koninkrijk de laagste score van de EU-15 voor wat betreft het zeer tot redelijk tevreden zijn met de manier waarop de democratie op dit moment functioneert in de Europese Unie.

Van de mensen die gaan stemmen, baseert het grootste deel de uiteindelijke keuze voor een kandidaat op het beleid van de kandidaten en op de eigen mening over Europese aangelegenheden. De verkiezingscampagnes zouden zich volgens een meerderheid moeten richten op werkgelegenheid en misdaadbestrijding.

Een deel van de Nederlandse ondervraagden zou eerder gaan stemmen als lokale, regionale en landelijke verkiezingen op dezelfde dag als de Europese verkiezingen zouden worden georganiseerd, als er regionale kandidatenlijsten zouden zijn en, met name jongeren, als het via het Internet zou kunnen. De helft van de Nederlanders geeft aan sinds de afgelopen verkiezingen voor het Europees Parlement (1999) Leden van het EP op televisie gezien te hebben en een iets kleiner deel heeft over de EP-ers in kranten en tijdschriften gelezen. Ongeveer een derde van de Nederlanders geeft aan niets van een Europarlementariër gezien of gehoord te hebben en een iets hoger percentage zegt hier ook geen behoefte aan te hebben. Nederlanders die wel behoefte hebben aan dergelijke informatie gebruiken ook hier het liefst de traditionele media.

Het effect van de beslissingen en daden van de Nederlandse Regering en de Tweede Kamer wordt door bijna alle Nederlanders ervaren en driekwart van de Nederlanders zegt dat de handelingen van de Europese Unie in zijn algemeenheid en het Europees Parlement zelf ook enig of veel effect heeft op het dagelijks leven. Een meerderheid is het er ook mee eens dat het Europees Parlement meer macht heeft dan de Tweede Kamer en dat de verkiezingen voor het Europees Parlement zeer belangrijk zijn. De helft van de Nederlanders is het er niet mee eens dat EP Leden goede belangenbehartigers zijn. Een derde is dat wel.